

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEC

BROJ 1018

21. LISTOPADA 2022. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

9 771451 425001

Praznik zajednice u Petrovaradinu

SADRŽAJ

5

Demokratski savez Hrvata
u Vojvodini

**Veleposlanik SAD-a
Christopher Hill
posjetio DSHV**

12

Miladin Nešić, pučki pravobranitelj
u Bačkoj Topoli

**Velika prednost lokalnih
ombudsmana – osobni
kontakt s građanima**

16

Zavirite u ne tako davnu,
a ipak lijepu prošlost

**Zagreb 80's – muzej za
koji niste znali koliko
vam je potreban**

20

Obljetnica župe sv. Jurja
u Golubincima

**Znak vremena
za budućnost**

30

Međunarodni festival tradicijskog
pjevanja u Subotici

**Raznolikost vokalne
glazbene prakse**

33

Na Youtube kanalu ZKVH-a

**Dokumentarci
o šokačkim
i srijemskim udrugama**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Josip Stantić (zamjenik predsjednika), Branimir Kuntić, Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ladislav Suknović
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)
Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
Zvonko Sarić
(novinar)
Jelena Dulić Bako
(novinarka)
Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić
Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)
Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)
KOMERCIJALISTICA:
Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;
++381 24/55-15-78;
++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315
COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

**Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju**

Korak dalje, korak bliže

Od Europske unije sve smo dalje. Do nove Vlade sve bliže, iako je novi zadani rok koji je trebao biti na pravoslavni praznik sv. Petku ponovno pomjeren, pa je samo 13 dana do isteka roka za formiranje Vlade pred zastupnike po hitnom postupku stigao Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ministarstvima, u kojima su pobrojani svi resori od kojih će biti sastavljen kabinet **Ane Brnabić**, treći po redu.

Tako smo saznali da će nova Vlada imati pet novih ministarstava. Nastalih razdvajanjem postojećih i stvaranjem novih resora. Ono što se još uvijek ne zna su imena ljudi koja će voditi ta ministarstva. Naprednjaci i njihovi vjerni partneri socijalisti dobro iza zatvorenih stranačkih vrata čuvaju svoju kadrovsku kombinatoriku. Ako je uopće imaju, jer, čini se, željnih ministarskih fotelja je mnogo, pa ni pet novih resora neće zadovoljiti sve koji misle da baš njima pripada zasluga (a ne sposobnost) biti u novoj Vladi.

Tako su mediji i javnost još nekoliko dana dobili temu za svakodevnu raspravu. Ali što je još nekoliko dana u usporedbi s devet mjeseci, koliko Srbija praktički nema regularnu Vladu, jer podsjetit ću: danom raspisivanja izbora, 15. veljače, tadašnja (i još uvijek i sadašnja) Vlada prešla je u tehnički mandat.

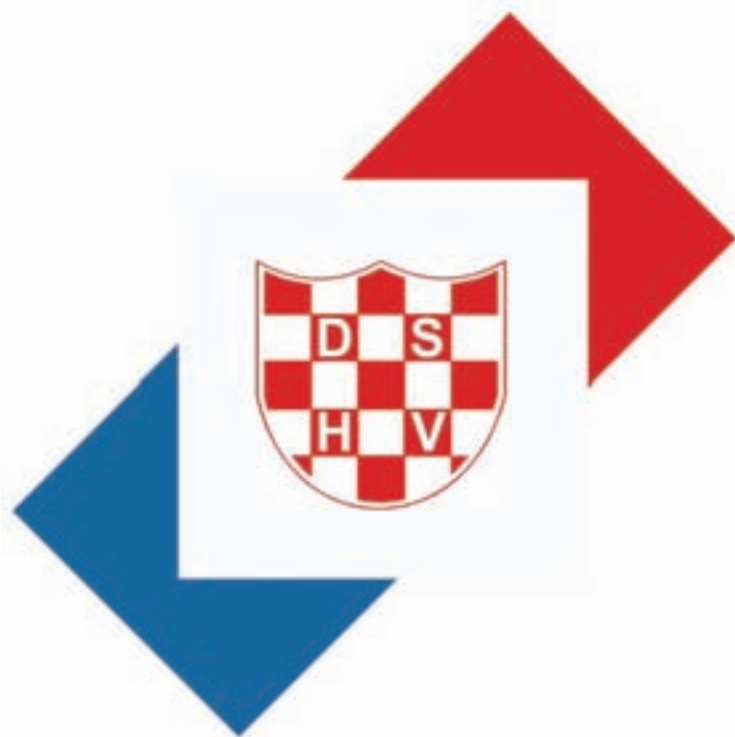
No, Vladu ćemo silom zakona ipak dobiti, jer alternativa su novi izbori, ali odnose s Europskom unijom izgleda neće biti tako lako popraviti. Ne u situaciji kada se prijeti uvođenjem viza i kada se reputacija Srbije viđena europskim očima vraća na razinu 1999. godine.

Na sve naše unutarnje muke (Kosovo i Rusija) nadovezala se i migrantska kriza, što je i razlog prijetnji ukidanjem viznih olakšica, jer EU ne želi više gledati zapadnobalkansku rutu kroz koju je protok migranata tri puta veći od drugih uhodanih ilegalnih migrantskih putova.

Nije dio Vlade i nije u njejoj nadležnosti Europska unija, ali je na čelu skupštinskog odbora u čijem je zaduženju briga o Srbima u regiji i dijaspori već na prvoj sjednici tog odbora **Milica Đurđević-Stamenkovski** iskoristila priliku pozabaviti se Srbima u Hrvatskoj i Hrvatima u Srbiji. Nitko joj ne spori to pravo, ali predizborna kampanja je prošla i o takvim temama, s te pozicije, trebala bi govoriti argumentirano, baratajući činjenicama.

Z. V.

DSHV pozdravlja događaje u Vukovaru i očekuje nastavak i snaženje uključivih politika za Hrvate u Srbiji

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini pozdravlja i čestita na, kako navode, velebnom događaju srpske zajednice u Hrvatskoj – blagoslovu obnovljene crkve svetog Nikole i Srpskog doma u Vukovaru u nedjelju, 16. listopada, što je učinio patrijarh sestrinske Srpske pravoslavne Crkve i mitropolit Zagrebačko-ljubljanski **Porfirije**.

»Ove događaje razumijevamo kao krunu brojnih uključivih politika koje Vlada Republike Hrvatske na čelu s predsjednikom **Andrejom Plenkovićem** kreira i provodi spram pripadnika srpskog naroda u Hrvatskoj. Sve to skupa izravno demantira lažnu i neutemeljenu oznaku hrvatske Vlade kao 'ustaške'. I ovaj, ponovni posjet poglavara SPC-a Porfirija Republici Hrvatskoj, kao i razlozi njegova dolaska, probudio je nade među Hrvatima u Srbiji da on može pridonijeti tomu da i poglavar Katoličke crkve papa **Franjo** posjeti Srbiju te da se druge uključive politike spram Hrvata u Srbiji ostvare«, navodi se u priopćenju DSHV-a koje potpisuje predsjednik te stranke **Tomislav Žigmanov**.

DSHV dalje navodi kako uključive politike koje Hrvatska provodi u kontinuitetu spram srpske zajednice,

osim sudjelovanja u procesima donošenja odluka putem instituta zajamčenih mandata za sve razine vlasti, podrazumijevaju i redovitu i snažnu financijsku podršku njihovim potrebama – hram sv. Nikole, koji je razoren tijekom agresije na Hrvatsku, obnovljen je najvećim dijelom sredstvima koje je osigurala Vlada Hrvatske.

»S istim ponosom ćemo reći da je po obrascu financiranja koji uključuje potrebe hrvatske zajednice, tadašnji predsjednik Vlade Republike Srbije **Aleksandar Vučić**, na inicijativu DSHV-a i Hrvatskog nacionalnog vijeća, odobrio pozamašna financijska sredstva za kupovinu dijela rodne kuće bana **Josipa Jelačića** u Petrovaradinu, a sredstvima Vlade Autonomne Pokrajine Vojvodine i Grada Novog Sada isti se uspješno obnavlja! U isto vrijeme, s milijun eura srbijanska Vlada na čelu s predsjednikom Vučićem pomaže obnovu Srpskog doma u Vukovaru, koji je ranije kupila Vlada Republike Hrvatske za potrebe Srba u istočnoj Slavoniji. Grad Novi Sad je s 5 milijuna dinara nekoliko godina kasnije podržao završetak obnove. U tome kontekstu, vrijednim nam se čini napomenuti da se i izgradnja Hrvatske kuće u Subotici provodi po modelu financiranja iz matične države, što sve zlurade i zlonamjerne komentare koje možemo čuti u javnosti snažno i nedvosmisleno dekonstruira«, navodi se.

Kako se zaključuje, ovaj događaj u Vukovaru, njegov povod kao i način na koji je ostvaren, nanovo u DSHV-u budi očekivanja da bi i Hrvati u Srbiji trebali institucionalno i kroz uključive politike dosegnuti istu razinu integracije i beneficija.

»To znači da – kao i Srbi u Vukovaru, Vukovarsko-srijemskoj županiji i drugim županijama te u Vladi Republike Hrvatske – budu dio vlasti, da sudjeluju u procesima donošenja odluka, da budu pitani za potrebe, da im se državne politike ne miješaju u identitetski prostor s otkidanjem Bunjevaca, da prestanu biti objekti negativnih označavanja, da nakon 10 godina napokon počne sa zapošljavanjem u javnom sektoru... Riječju, da se usustave politike integracije Hrvata u srbijansko društvo!«, zaključuje se u priopćenju.

H. R.

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini

Veleposlanik SAD-a Christopher Hill posjetio DSHV

Veleposlanik Sjedinjenih Američkih Država u Srbiji **Christopher Hill** službeno je danas posjetio Demokratski savez Hrvata u Vojvodini te razgovarao s predsjednikom DSHV-a **Tomislavom Žigmanovom**, dopredsjednikom DSHV-a **Mirkom Ostrogoncem** te predsjednikom Mladeži DSHV-a **Marinom Piukovićem**, priopćio je DSHV.

Kako se u priopćenju navodi, tijekom otvorenog i srdačnog razgovora domaćini su američkog veleposlanika upoznali sa stajalištima DSHV-a o političkim procesima i aktualnoj političkoj situaciji u Srbiji, postizbornim aktivnostima i očekivanjima, kao i s društvenim položajem Hrvata u Srbiji te s izazovima s kojima se oni suočavaju.

Dodaje se kako je veleposlanik Hill iskazao veliki interes za teme o kojima je na sastanku bilo riječi te obećao nastavak dijaloga s političkim predstavnicima hrvatske zajednice u Srbiji.

H. R.

Srbija obećala uskladiti viznu politiku s EU

Europska unija dobila je obećanje Srbije da će zemlja uskladiti svoju viznu politiku s viznom politikom Europske unije, rekla je komesarka EU za unutarnje poslove **Ilva Johanson** nakon sastanka Savjeta za unutarnje poslove EU, prenosi N1.

»Razgovarali smo o tome na najvišoj razini. Predsjednica **Ursula von der Lajen** je razgovarala o tome i s predsjednikom **Aleksandrom Vučićem**. Dobili smo uvjerenja da će se Srbija uskladiti s viznom politikom EU, posebno kada su u pitanju države koje su za nas u ovom trenutku urgentne, kao što su Tunis, Burundi i Indija«, rekla je ona.

Komesarka nije isključila mogućnost »kažnjavanja« Srbije ili bilo koje druge države regije ukidanjem viznih olakšica, ali i dodala da ta tema trenutno nije na stolu.

»Očekujem da će se Srbija usuglasiti s našom viznom politikom. Naravno da neću isključiti druge mjere ako se to ne dogodi. Ali polazim od toga, što je u duhu naše dobre suradnje, da su obećali kako će se uskladiti«, navela je Ilva Johanson.

Ona je rekla da će imati priliku o toj temi razgovarati s liderima država zapadnog Balkana na više sastanaka koji su planirani narednih sedmica – u Berlinu, Pragu i Tirani.

Europska unija posljednjih mjeseci bilježi povećan broj ilegalnih migranata iz Tunisa, Burundija i Indije, dok je

ulazak na teritorij EU preko »zapadnobalkanske rute« tri puta veći nego preko drugih zabilježenih ruta.

Radoš Đurović iz Centra za pomoć tražiteljima azila kaže kako je više od 70.000 ljudi ušlo u zemlju od početka godine do rujna.

»I oni uglavnom nastavljaju dalje, preko Mađarske, ka centralnim zemljama EU, prije svega ka Austriji i Mađarskoj. To je kopnena migracija, ne govorimo o ovoj migraciji koja dolazi putem zračne luke o kojoj nemamo točne podatke, o tome može detaljnije granična policija koja sigurno bilježi svaki od tih ulaza«, navodi Đurović za N1.

Đurović dodaje da nije sve, međutim, u rukama Srbije, a ponajmanje je, kako kaže, borba protiv globalne migracije.

Srbija se obvezala da će surađivati s EU kada su u pitanju kontrola granica i usmjeravanje migracijskih valova, podsjeća **Strahinja Subotić** iz Centra za europske politike.

Vraćanje viza Srbiji bio bi, prema njegovim riječima, kataklizmični scenarij i stoga ne vjeruje da će do njega doći, osobito imajući u vidu da je vizna liberalizacija jedan od ključnih benefita koje je EU omogućila građanima Srbije.

Subotić, međutim, upozorava da je neophodno reagirati odmah i ocjenjuje da je dobro što se Srbija obvezala da do kraja godine u značajnoj mjeri usuglasi viznu politiku s EU.

Proslavljen praznik hrvatske zajednice – Dan rođenja bana Jelačića

Mjesto novog početka

»Dijelim vaše zadovoljstvo što ovaj praznik proslavljamo i u Jelačićevom rodnom domu, koji je zahvaljujući inicijativi i financijskoj potpori državnog vrha Srbije re-noviran i predan na korištenje hrvatskoj zajednici u Srbiji«, kazala je Dragana Milošević. »Kada i crkva zablista u novom ruhu vjerujem da će uz banovu kuću biti dio velike cjeline kuda je naš ban hodio. Od Petrovaradina do Zaprešića povući ćemo nit koja godinama teži da bude spojena«, kazala je Jasna Vojnić

Ban **Josip Jelačić** rođen je u Petrovaradinu 16. listopada 1801. godine. Istog dana kršten je u crkvi sv. Jurja. Rodna kuća bana Jelačića prije nekoliko godina vraćena je hrvatskoj zajednici i u tijeku su radovi na obnovi, kao i radovi na obnovi crkve sv. Jurja. Dan rođenja ovog hrvatskog velikana jedan je od četiri praznika hrvatske zajednice u Srbiji ove godine i proslavljen je u Petrovaradinu u crkvi u kojoj je ban kršten i u njegovoj rodnoj kući.

Svetu misu predvodio je generalni vikar Srijemske biskupije mons. **Josip Ivešić**, a proslava je nastavljena kulturno-umjetničkim program koji je također priređen u crkvi sv. Jurja. Proslavu su zajednički organizirali Hrvatsko nacionalno vijeće, Zaklada Spomen dom bana Josipa Jelačića i HKPD *Jelačić*.

Spona između srpskog i hrvatskog naroda

U ime predsjednika Pokrajinske vlade **Igora Mirovića** proslavi je nazočila pokrajinska tajnica za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama **Dragana Milošević**. Ona je istaknula kako je ban Jelačić značajan ne samo za hrvatski narod već izuzetno značajna povijesna ličnost te u burnim danima 1848.-49. i svojevrsna spona između srpskog i hrvatskog naroda.

»Bilo je to razdoblje izuzetno dobrih međusobnih odnosa, vrijeme koje zaslužuje da ga se češće sjećamo nego što to činimo danas. Želim ovdje podsjetiti i da je vaš današnji praznik odlukom Skupštine AP Vojvodine, a na inicijativu Pokrajinske vlade, proglašen datumom koji se svečano obilježava u našoj pokrajini. Konačno,

dijelim i vaše zadovoljstvo što ovaj praznik proslavljamo u Jelačićevom rodnom domu, koji je zahvaljujući inicijativi i financijskoj potpori državnog vrha Srbije renoviran i predan na korištenje hrvatskoj zajednici u Srbiji», kazala je Milošević.

Pokrajinska tajnica istaknula je da je etnička, kulturna i konfesionalna raznolikost jedna od najvažnijih karakteristika Vojvodine, a očuvanje i unaprjeđenje te raznolikosti, u kojoj hrvatska nacionalna zajednica zauzima veoma važno mjesto, jedan je od najvažnijih prioriteta Pokrajinske vlade.

»I to zaista nije tek puka politička proklamacija već naša zajednička realnost u čijim temeljima su, između ostalog,

Obnova rodne kuće

Početak obnove rodne kuće bana Jelačića simbolično je najavljena 16. listopada prošle godine oslikavanjem siluete bana Jelačića na jednom od zidova u prizemlju. Novac je osiguran u proračunu AP Vojvodine, koja je ove godine za te namjene izdvojila blizu 19 milijuna dinara.

»Radovi se rade po projektu obnove, a projektom je planirana zamjena elektroinstalacija, vodovoda i kanalizacije, grijanje, kao i sigurnosni sustav. To je sve urađeno, kao i najveći dio građevinskih radova. U prizemlju je završena zamjena skoro kompletne stolarije. Najveći dio posla preostao je u stanu na katu. Očekujemo da će svi projektirani radovi biti završeni do kraja godine«, kaže upravitelj zaklade Spomen-dom bana Josipa Jelačića **Darko Polić** i dodaje da je na katu kupljen još jedan prostor od 15 četvornih metara, ali on nije obuhvaćen ovim projektom obnove.

poštovanje svih specifičnosti vašeg identiteta, osiguravanje uvjeta za vaše obrazovanje na materinjem jeziku na svim razinama, sustavna potpora informiranju u tiskanim i elektroničkim medijima, kontinuirano financiranje vaših kulturnih institucija. Tako je danas, tako će biti u vremenu koje je pred nama«, rekla je Milošević te dodala kako u današnjim vremenima opterećenim mnoštvom teških izazova nacionalne zajednice mogu i trebaju biti most u poboljšavanju odnosa i međusobnom približavanju.

Kuća, crkva, Tekije

Predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić** istaknula je da je jedan od četiri praznika hrvatske zajednice u Srbiji simbolično preseljen na mjesto novoga početka. Kako je kazala Vojnić, radovi na obnovi rodne kuće bana Jelačića su u tijeku, a obnova crkve sv. Jurja sljedeći je veliki projekt, uz potporu Vlade APV i Grada Novog Sada.

»Kada crkva zablista u novom ruhu, vjerujem da će uz banovu kuću biti dio velike cjeline kuda je naš ban hodio. Od Petrovaradina do Zapešića povući ćemo nit koja godinama teži da bude spojena. A po završetku ovog projekta sigurno ćemo se sjetiti kako je ban Jelačić i na Tekije znao odlaziti. No, privedimo prvo kraju ono započeto«, kazala je Vojnić.

Vojnić je podsjetila kako se praznik zajednice obilježava u vrijeme kada je, zahvaljujući DSHV-u, uspješno provedena kampanja prikupljanja potpisa za elektore za novi, V. saziv Hrvatskog nacionalnog vijeća.

»Za nepuna tri tjedna prikupljeno je više od 5.000 potpisa s više od 100 'terena' iz Zemuna, Petrovaradina, Sonte, Vajske, Plavne, Bača, Odžaka, Monoštora, Srijemske Mitrovice, Rume, Šida, Subotice, Tavankuta,

Durđina, Male Bosne, Mirgeša, Žednika, Bajmaka, Lemeša, Bikova, Sombora, Novog Slankamena, Zrenjanina, Opova, Beočina... Na listi 'Hrvati i dalje zajedno' ima 87 elektora, što je za 13 elektora više nego 2018. godine kada smo imali više vremena i jednostavniju procedu, ali ne manje jedinstvo nego danas», kazala je Vojnić te zahvalila i svima koji su tijekom dosadašnjeg popisa stanovništva iskazali svoju hrvatsku pripadnost kao i onima koji će to tek učiniti.

Govoreći o popisu stanovništva predsjednica HNV-a kazala je kako su Hrvati jedna od malobrojnih zajednica koja se u potpunosti posvetila kampanji za popis.

U programu proslave sudjelovali su zbor i tamburaši mjesnog HKPD-a *Jelačić*, **Lara Grginčević** i tamburaši HGU *Festival bunjevački pisama* iz Subotice.

Svečanosti su, među ostalim, nazočili veleposlanik Republike Hrvatske u Beogradu **Hidajet Biščević**, predstavnici Generalnog konzulata RH u Subotici, pokrajinskih i gradskih institucija, DSHV-a, vijećnici HNV-a te predstavnici hrvatskih institucija i udruga u Srbiji.

D. B. P / Z. V.

Tri milijuna dinara za umjetničke i stare zanate

Prošlog četvrtka u Pokrajinskoj vladi svečano su uručeni ugovori dobitnicima sredstava po Javnom natječaju za razvoj i revitalizaciju poslova koji se smatraju umjetničkim i starim zanatima, odnosno poslovima domaće radinosti u tekućoj godini.

Ukupno tri milijuna dinara dobilo je 16 korisnika sredstava. Ovaj se natječaj u Pokrajinskom tajništvu za privredu i turizam provodi već dugi niz godina, a ista praksa će se nastaviti i u idućoj godini, u cilju povećanja konkurentnosti, odnosno ukupnog razvoja poduzetništva u AP Vojvodini, a sredstva su namijenjena za nabavu opreme ili repromaterijala.

Bespovratnim sredstvima se subvencioniraju poduzetnici, mikro i male pravne osobe koje se bave tradicionalnim zanatom koji podrazumijeva vještinu, naročito ručnog rada, kao i profesiju, odnosno cjelokupan proces izrade unikatnih proizvoda i pružanja usluga zasnovanih na tradicionalnim znanjima i tehnologijama, upotrebom prirodnih materijala i pretežno jednostavnih alata.

Pokrajinski tajnik za privredu i turizam dr. **Nenad Ivanišević** je naglasio da je važno što se bave starim i umjetničkim zanatima, jer smatra kako nema turističke manifestacije bez njihovog doprinosa.

»Ovakav program ćemo imati i iduće godine i, ukoliko planirate nova zapošljavanja, pružit ćemo vam pomoć i sredstvima namijenjenim zapošljavanju. U Gospodarskoj komori Srbije smo razgovarali o inicijativi za donošenje zakona o zanatstvu, jer smo jedina zemlja u regiji koja ga nema, a smatramo da je veoma značajan. Na inicijativu socijalnih partnera ćemo zajedno s resornim ministarstvima, a u svjetlu novog Zakona o socijalnom poduzetništvu, inicirati donošenje i tog zakona«, rekao je Ivanišević, dodavši da će se na taj način bolje upotpuniti zakonodavni okvir koji se tiče ovog područja.

Natječaj za umjetničke i stare zanate je jedini natječaj koji Tajništvo raspisuje da je nivo subvencije do 100 posto traženih sredstava, a sami kriteriji su, prije svega, bili usmjereni na očuvanje radnih mjesta.

Resorni sektor za privredu je prilikom obrade aplikacija pratio broj zaposlenih, nivo obrade ručnog rada i ostale pojedinosti kod korisnika koji su veoma različiti, počevši od saračko-sedlarskih, bombondžijskih, voskarskih, liciderskih, modelarsko-četkarskih, sapundžijskih i slastičarskih djelatnosti pa sve do izrade predmeta od drveta, kože, pruca, slame, uramljivača i ikonopisaca.

Vojvodina uskoro pristupa Regionalnom savezu *Alpe-Jadran*

Predsjednik Pokrajinske vlade **Igor Mirović** i predsjednik Vlade Pokrajine Štajerske **Christofer Drexler** potpisali su 6. listopada u Gracu Pismo o namjerama o pristupanju AP Vojvodine Regionalnom savezu *Alpe-Jadran*.

»Ovo je velika šansa za AP Vojvodinu da u Savezu i partnerstvu s jednom od najrazvijenijih regija Europe, ali i sa susjednim regijama, izgrađujemo institucije i surađujemo u području privrede i drugim društvenim područjima, s akcentom na obrazovanju i kulturi. Nastojimo surađivati s razvijenijima od nas, i suradnjom na svim razinama doći do konkretnih projekata i programa koje ćemo ponuditi našim građanima«, izjavio je tada predsjednik Mirović.

Predsjednik je naveo kako je tijekom sastanka bilo riječi i o razmjeni i povezivanju mladih ljudi, istakavši da imamo razvijene ustanove i institute sa stručnim ljudima.

»Pokrajina Štajerska predsjedava Savezu *Alpe-Jadran* i podržava članstvo Vojvodine, čijim se pristupanjem otvara i mogućnost pridruživanja i za regije iz zemalja zapadnog Balkana. Pokrajina Vojvodina je ključni partner

Štajerske. Želimo poduzeti konkretne korake u okviru naše zajedničke agende«, izjavio je predsjednik Vlade Štajerske **Christofer Drexler**.

Tijekom radnog posjeta Gracu predsjednik Mirović sastao se i s ministrom za Europu, međunarodne poslove, obrazovanje i kadrovska pitanja **Vernerom Amonom** i ministricom privrede i turizma, regija, znanosti i istraživanja **Barbarom Ajbinger-Midl**.

Mirović je posjetio i Edukativni centar za voćarstvo i vinogradarstvo Silberberg i Kargo centar Grac, špediter-sku kompaniju, kako bi se informirao o organizaciji i načinu rada, kao i o mogućnostima za suradnju.

Tijekom posjeta austrijskoj pokrajini potpisan je i Sporazum o partnerstvu između Gospodarske komore Vojvodine i Gospodarske komore Štajerske.

Potpredsjednik Pokrajinske vlade i pokrajinski tajnik za zdravstvo **Zoran Gojković** posjetio je ovom prilikom Onkološku kliniku Sveučilišnog Kliničkog centra u Gracu, gdje je s upravom razgovarao o mogućnostima suradnje zdravstvenih institucija AP Vojvodine i Štajerske.

Druga sjednica Odbora za dijasporu i Srbe u regiji posvećena Srbima u Hrvatskoj

Reciprocitetom do boljeg položaja Srba?

Na sjednici Odbora za dijasporu i Srbe u regiji, održanoj 17. listopada, članovi Odbora razgovarali su o položaju srpske zajednice u Hrvatskoj s posebnim osvrtom na rezultate popisa stanovništva u Vukovaru.

Rezultati popisa u Hrvatskoj su veoma važna tema za srpsku javnost, jer se oni direktno tiču položaja i prava srpske zajednice koja tamo živi, rekla je predsjednica Odbora **Milica Đurđević-Stamenkovski** na konferenciji za medije i ocijenila da su mediji nezainteresirani za ovu temu.

»Postavlja se pitanje jesmo li spremni kao država reagirati i otvoriti i pitanje reciprociteta imajući u vidu činjenicu da mi kao država nismo propisali nikakve kvote recimo za pripadnike hrvatske zajednice koji usprkos tome da ih ima svega devet posto prema posljednjem popisu u Gradu Subotici uživaju sva prava – i politička i mogućnosti da zaštite i očuvaju svoj identitet, kulturu, tradiciju i običaje. Mi kao država smatramo da je u 21. stoljeću nedopustivo da nam kvote uređuju nečiji život, da kvote utječu na to hoće li netko imati mogućnost služiti se, govoriti, čitati na materinjem jeziku bez obzira koji to jezik bio. Mi smatramo da Hrvatska treba preuzeti ova iskustva Srbije i da se

mi kao država moramo zauzeti za naš narod koji tamo živi«, rekla je Đurđević-Stamenkovski.

Inače, prema Zakonu o službenoj upotrebi jezika i pisma u Srbiji također postoje, istina upola niže, kvote.

»Jedinica lokalne samouprave će obavezno svojim statutom uvesti u ravnopravnu službenu upotrebu jezik i pismo nacionalne manjine ukoliko postotak pripadnika te nacionalne manjine u ukupnom broju stanovnika na njenom teritoriju dostiže 15 % prema rezultatima posljednjeg popisa stanovništva«, propisuje ovaj zakon.

Iznoseći, kako je rekla, zaključke sa sjednice, ona je ocijenila da su rezultati popisa u Hrvatskoj, prema kojima je broj Srba opao s 4,36 na 3,2 posto »definitivno (...) politički, ekonomski i socijalni, a u određenoj mjeri i pravni«. Ona je ocijenila da Hrvatska ignorira potrebu za očuvanjem prava nacionalnih manjina.

»Interesantno je da smo svjedoci sve učestalijih primjera da naši sunarodnjaci u Hrvatskoj osjećaju strah da kažu da su Srbi, da govore srpskim jezikom, da pišu srpskim pismom, da se potpišu na ćirilici, da se na bilo koji način u javnosti identificiraju s bilo kojim srpskim znamenjem i na bilo koji način istaknu svoj identitetski obrazac«, rekla je Đurđević-Stamenkovski.

»Možemo zamisliti na koji način su vršene malverzacije od strane pojedinaca koji su nastojali da prekroje demografsku sliku«, rekla je Đurđević te je ocijenila da se u Hrvatskoj permanentno vrši diskriminacija i ugrožavanje prava srpskog naroda.

Najavila je kako će predložiti da određene zaključke prosljede ne samo institucijama Srbije već i nevladinom sektoru u inozemstvu i svim relevantnim međunarodnim organizacijama.

»Jako je zanimljivo da mi nikada ne internacionaliziramo naše pitanje, a svjedoci smo toga da oni kojima su osigurana sva ljudska i manjinska prava nerijetko se javljaju međunarodnim organizacijama da ukazuju na one probleme koji ni ne postoje«, rekla je Đurđević-Stamenkovski.

»Mi samo tražimo reciprocitet i samo očekujemo da bude poštovano ono što je propisano i samo tražimo da Srbi u Hrvatskoj imaju bar upola prava kao što ih imaju Hrvati u Srbiji«, rekla je ona.

Najavila je da će predstavnici političkog i društvenog života u Hrvatskoj nastojati da provedu analizu i »da utvrde sve proceduralne manjkavosti, ali i namjerne greške i prekrivanja odnosno inženjering samog popisa«. U tome im daju podršku, rekla je Đurđević Stamenkovski.

Rekla je kako se od 1971. bilježi strmoglavi pad broja Srba i zaključila: »sigurno nije od lijepog života i sigurno nije od prekomjerne doze demokracije u Hrvatskoj«.

Potpredsjednik odbora Milimir Vujadinović je rekao kako su rezultati popisa poražavajući i da je to rezultat djelovanja hrvatskih politika i političkih pritisaka i zastraživanja na jednu nacionalnu zajednicu. Apelirao je na hrvatske vlasti i briselsku administraciju da dobro razmisle o rezultatima političkog djelovanja u prethodnim desetljećima i da primijene svoje zakone i svoj Ustav kada su u pitanju prava srpske zajednice, »a politički uzor je Srbija u kojoj su prava nacionalnih manjina apsolutno zagaran-tirana i gdje se njihova prava često podižu na jedan veći nivo od onog što je zapisano i u Ustavu i u zakonima«.

Politički rivalitet i ekonomija

»**N**a političkom polju postoji rivalitet između Hrvatske i Srbije, koji se svako malo prelije i na pitanje ekonomije«, piše portal *index.hr* u autorskom članku **Branimira Perkovića** 16. listopada. »Odmjerava se tko ima veći BDP, koliko je rastao, gdje se bolje živi, tko više izvozi, u koga strane kompanije više investiraju itd.«

Analizirajući ekonomske podatke u dvije susjedne zemlje Perković navodi kako je BDP po stanovniku Srbije 2021. iznosio 5.910 eura, manje nego Crne Gore, Bugarske, Rumunjske, Litve, Latvije, Poljske, Mađarske, a da je razvijenija od Sjeverne Makedonije i Albanije.

S druge strane, piše Perković, »Hrvatska se može tješiti da je s BDP-om po stanovniku od 13.490 u 2021. više nego dvostruko razvijenija od Srbije«, ali ocjenjuje kako je to »slaba utjeha obzirom na to koliko je drugih država preteklo Hrvatsku«.

Tako se danas Hrvatska, osim time što je razvijenija od Srbije, može pohvaliti istom stvari u odnosu na Latviju, Tursku, Rumunjsku i Bugarsku, ali, ocjenjuje, autor »to je daleko od uspjeha« potkrjepljujući to podacima da je »na početku 21. stoljeća Hrvatska imala veći BDP ne samo od nabrojanih zemalja nego i od Mađarske, Slovačke, Estonije, Poljske te Litve«.

»Industrijska proizvodnja u Srbiji i Hrvatskoj je bijedno mala. Litva, država s 2,8 milijuna ljudi, ostvaruje veću bruto dodanu vrijednost industrijske proizvodnje od Hrvatske s 3,9 milijuna i Srbije sa 6,9 milijuna stanovnika, kao i Slovenija s 2,1 milijun stanovnika. Godine 2021. ukupna vrijednost izvoza iz Hrvatske iznosila je 19,19 milijardi eura, a Srbije 21,6 milijardi. Dijelevši s ukupnim brojem stanovnika, Hrvatska izvozi nešto manje od 5.000 eura po stanovniku,

a Srbija oko 3.150 eura. Na prvu bi se moglo pomisliti kako Hrvatska stoji puno bolje od Srbije, ali to nije istina jer obje zemlje zaostaju za ekonomski stabilnim malim državama u Europi. Primjerice, Slovenija je u 2021. ostvarila 39,1 milijardu eura izvoza roba, što daje izvoz po stanovniku od 18,750 tisuća eura.

Perković zaključuje kako »za vlastite ekonomske neuspjehe Hrvatska i Srbija ne mogu kriviti nikoga osim same sebe. Hrvatska eventualno može kriviti Srbiju zbog rata, ali to nije bio presudni trenutak u kojem je Hrvatska počela zaostajati za ostalim državama. Srbija je apsolutno sama odgovorna za vlastitu sudbinu. Pred raspad Jugoslavije BDP po stanovniku Hrvatske je bio 29 posto veći nego Srbije (bez Vojvodine). Godine 2021. je bio više nego dvostruko veći, a da se izolira Vojvodina razlika bi bila još veća. To je u stvari dobar rezultat s obzirom na razdoblje od raspada Jugoslavije, jer je 2000. BDP po stanovniku Hrvatske bio čak tri puta veći. Jasno je iz podataka, Srbija je u ratovima 90-ih sebe osudila na višedesetljetno golemo zaostajanje za Hrvatskom«.

»Iako političari u Srbiji i Hrvatskoj vole kriviti druge za nazadovanja vlastitih država, a to rado čine i građani, istina je da su obje zemlje primarno same krive za to što su postale slijepo crijevo Europe. Samozavaravanje i mitomanija su utješni, ali ne rješavaju probleme. A problem je taj da su Hrvatska i Srbija propadale dok su se međusobno natjecale tko će biti najbolji među najgorima, dok se u obje države granala korupcija i kriminal, dok su im građani iseljavali. Htjele one to ili ne, usmjerene su jedna na drugu po pitanju političke i gospodarske suradnje«, piše Perković.

Index.hr

Miladin Nešić, pučki pravobranitelj u Bačkoj Topoli

Velika prednost lokalnih ombudsmana – osobni kontakt s građanima

Intervju vodila: Jasminka Dulić

Bačka Topola bila je prva općina u Srbiji u kojoj je uvedena institucija pučkog pravobranitelja (lokalnog ombudsmana) 2003. godine. Bačka Topola je i mjesto u kojem je od 2011. godine sjedište Udruge ombudsmana Srbije. Od 2019. dužnost pučkog pravobranitelja obnaša **Miladin Nešić** koji je bio i osnivač i prvi predsjednik Udruge ombudsmana. S njim smo razgovarali o tome kako funkcionira najstariji lokalni ombudsman kao neovisno i samostalno tijelo koje štiti prava građana i kontrolira rad općinske uprave, posebnih organizacija i službi općine, kao i drugih tijela i organizacija, poduzeća i ustanova čiji je osnivač Općina, a kojima su povjerena javna ovlaštenja.

► **Kako je došlo do formiranja prve institucije lokalnog ombudsmana baš u Bačkoj Topoli?**

S promjenama koje su se događale u to vrijeme postavilo se i pitanje uvođenja institucije lokalnog ombudsmana, odnosno pučkog pravobranitelja. Po tom pitanju jednu od značajnih uloga je imao, na žalost pokojni, tadašnji zastupnik u pokrajinskoj skupštini **Sándor Egeresi**, koji je bio i predsjednik pokrajinskog parlamenta. Egeresi je, kako na razini Pokrajine tako i ovdje u općini, predlagao da se ta institucija uvede s tim što je praktično prije 20 godina donesena odluka o uvođenju pokrajinskog ombudsmana, a sljedeće godine će biti i dvadeset godina od kada je uvedena u Bačkoj Topoli. To znači da je naša općina tada bila jedina u državnoj zajednici Srbije i Crne Gore koja je uvela ovu instituciju.

► **S obzirom na dugotrajnost, kao i činjenicu da općina Bačka Topola nije velika (oko 35.000 stanovnika) je li ova institucija prepoznata kao adresa kojoj se građani obraćaju za pomoć?**

Odgovor na ovo pitanje ne može biti jednoznačan. Veliki broj građana se nama obraća, čak i u onim uvjetima kada je bila korona, i mi otprilike imamo oko 1.000 obraćanja. To ne znači da je svako obraćanje evidentirano, odnosno da je formiran predmet, jer ako se radi o najjednostavnijim pravnim savjetima ili upućivanjima na to kako da građani riješe svoj problem to niti ne evidentiramo. S te strane se može reći da je prepoznata, i to ne samo ov-

dje kod nas u našoj lokalnoj zajednici, zahvaljujući tome što smo imali aktivnosti na planu našeg rada na teritoriju većine mjesnih zajednica s kojima smo napravili jedan dogovor da na licu mjesta primamo građane i stranke. Od petnaest mjesnih zajednica jedino tri nisu bile pokrivene aktivnostima. Nama su se inače obraćali, istina u manjem broju slučajeva, i građani drugih lokalnih samouprava bilo da su čuli od drugih kako su bili zadovoljni našim postupanjem bilo da u njihovoj sredini ne postoji takva institucija pa su se nama obratili vezano za problem koji imaju.

► **Znaju li građani koje su vaše nadležnosti?**

Imaju neka saznanja, ali ne možemo reći da su u potpunosti upoznati. To znači da jedan dio građana očekuje maltene, kako nam kažu »pa vi da podignete telefon i kažete to i to, odmah bi bilo riješeno«. Istina, postoje slučajevi kada je to i moguće tako, ali to je vrlo rijetko. U našoj suradnji s lokalnim organizacijama, institucijama i javnim poduzećima, odnosno u područnim jedinicima pokrajinske i republičke vlasti u nekoj našoj suradnji ako uočimo problem i to signaliziramo nadležnom rukovoditelju i on to odmah sagleda može otkloniti propust ili sitniju grešku. Ali općenito u postupanju trebamo provesti postupak kojim se obraćamo službeno nekoj instituciji i onda se oni pozabave tim pitanjem i ne samo nama odgovore već i otklone nepravilnost ili nedostatak koji se u radu pojavio. To je jedan češći problem, a jedan drugi problem je što građani jednostavno misle, ne samo kad je u pitanju ombudsman nego i na primjer Ured predsjednika Republike. Ako se oni samo obrate, onda će svi njihovi problemi biti riješeni. Znači što, kad netko dođe poslije pravosnažne sudske presude otkloniti nepravilnosti, onda je već priča završena. Postoji, naravno, ustavna žalba ali samo u izuzetnim slučajevima se može intervenirati, pa iako se kaže tjerat ćemo se do Strasbourga to nije uvijek moguće. Jednostavno, nisu se na vrijeme obavijestili i informirali i dolaze s nekim očekivanjima gdje im mi ne možemo pomoći. Ne samo mi nego nijedna druga institucija.

► **Koji su najčešći ili tipični slučajevi kada pučki pravobranitelj može i treba djelovati?**

Jedan dio građana očekuje maltene, kako nam kažu »pa vi da podignete telefon i kažete to i to, odmah bi bilo riješeno«. Istina, postoje slučajevi kada je to i moguće tako, ali to je vrlo rijetko * Na lokalnoj razini pučki pravobranitelj je u prvom redu nadležan za primjenu lokalnih propisa * Kod nas ljudi malo slobodnije shvaćaju propise i hijerarhiju * Imamo jedan faktički problem, a to je problem dostupnosti zdravstvene zaštite * Velika prednost je što građanin može osobno doći i objasniti i da se odmah dođe do suštine stvari i problem se rješava, a ne da se dopisujemo tri do pet puta jer nije jasno što je suština problema i kako se može riješiti

Na lokalnoj razini pučki pravobranitelj je u prvom redu nadležan za primjenu lokalnih propisa. Međutim, znamo da su u najvećoj mjeri u primjeni republički propisi i bez obzira što ne postoji apsolutna paralela da samo republička tijela primjenjuju republičke propise, pokrajinska pokrajinske propise, a lokalna lokalne, postoji varijanta prenesenih nadležnosti, delegiranih na lokalna tijela koja provode republičke i pokrajinske propise. Taj pojas djelovanja je relativno uži, a možda je još uži pokrajinski nivo sagledavanja dok je najširi republički. Međutim, mi se ne ograničavamo samo na propisanu nadležnost u postupanju već gledamo, kada se radi o problemu vezanom uz primjenu republičkih propisa i tijela, da građanina uputimo i poduzmemo određene korake. Na primjer, da napravimo jednu službenu bilješku u svezi obraćanja građana, pogotovo u situaciji kada na lokalnu, u manjim sredinama, jedan manji broj građana kada nam se obraća su i elementarno ili funkcionalno nepismeni. Džaba njima sve što piše na sajtu, pa i tiskani obrasci, kada ne znaju što upisati, a građani su uz to i relativno slabije informirani o nadležnostima, tijelima,

strukтури vlasti i ne znaju opisati svoj problem. U praksi se događa da dođu i kažu nam: »znate bio sam kod gospodina Petrovića, znate ona žuta zgrada na trećem katu, pokraj semafora u centru«. I mi na lokalnu možda znamo te činjenice i možemo sklopiti neku sliku vezano uz njegov problem i otkriti bit problema. Međutim, zamislite da takvo pismo napiše republičkom zaštitniku. Bilo je slučajeva da pišu pa se pismo vrati i da republički zaštitnik traži neka pojašnjenja, jer ne može postupiti ako ne vidi situaciju. I onda dođu da im mi pomognemo. Nama to nije nikakav problem, nama je bitno da građanin riješi svoj problem nevezano je li to naša nadležnost ili republička jer je svakako naša obveza da surađujemo među sobom. To je, dakle, velika prednost što građanin može osobno doći i objasniti i da se odmah dođe do suštine stvari i problem se rješava, a ne da se dopisujemo tri do pet puta jer nije jasno što je suština problema i kako se može riješiti.

► **Vi na neki način vršite i kontrolu rada javnih poduzeća, javne uprave. Kakva je suradnja s njima, prihvaćaju li i provode vaše preporuke?**

U suštini se uvažavaju. Problem je na žalost što kod nas ljudi malo slobodnije shvaćaju propise i hijerarhiju i onda se događa kad razgovaramo s direktorima javnih poduzeća i ustanova da je situacija potpuno jasna i njima i nama i zna se kako bi se trebalo raditi. Ali problemi se događaju na nižem nivou, kao kad »mlađi referent Šojić« rješava stvari prema svom nahođenju ili starom uputstvu, a nije pročitao novije uputstvo za postupanje, i tu nastaje problem. U principu, dakle, imamo solidnu suradnju ali na žalost događaju se propusti i još jedna stvar koja je bitna je da radimo i edukaciju građanstva jer tu zaista imamo mnogo problema. Iz naše prakse, recimo ovdje u Bačkoj Topoli, vidjeli smo kako ima dosta slučajeva kod građana, vezano uz njihove nekretnine, da imaju upisanu hipoteku iz osamdeset i neke godine, a kada su htjeli prodati nepokretnost susreli su se s činjenicom da to sada postaje problematično i ne može se riješiti. Jer postoji taj teret o kojem oni nisu vodili računa od prije pedeset godina. Ako je teret recimo upisan od strane poslodavca, a poslodavac je nestao, otišao u stečaj i slično, on mora mnogo složeniju i skuplju proceduru uraditi kako bi postigao da njegova nepokretnost bude slobodna i može je slobodno staviti u promet.

► **To su dakle problemi vezani uz nepoznavanje propisa i treba educirati građane, ali postoji i jedno područje gdje nisu građani odgovorni, a to je zdravstvo, na što ste i Vi ukazali u svojem izvještaju.**

Postoje tu razni problemi i ako proširimo tu priču na razinu cijele države, onda imamo jedan faktički problem, a to je problem dostupnosti zdravstvene zaštite. Bačka Topola je recimo općina s 23 naseljena mjesta, a neka mjesta ni za vrijeme školske godine nemaju osigurani javni prijevoz i onda što se događa? Događa se da je nekom građaninu problem doći i do Bačke Topole, a ne još i do Subotice. I sad zamislite dođe prvo kod liječnika u Bačku Topolu, taj ga uputi kod specijalista u Suboticu; onda mu on ispiše dva-tri pregleda koje treba obaviti. Onda se opet zakazuje, to su neka nova tri termina i nova tri putovanja i tako dalje. Prema sadašnjim propisima on ne samo da ne dobija naknadu za to putovanje već mu je i fizički to dosta teško dostupno. Znači nema šanse da to ne traje maltene cijeli dan osim ako nema svoj auto. To je jedan širi problem i normalno da su tu građani u jednom težem položaju. I mi smo te probleme uočili i na to smo skrenuli pažnju u svom izvještaju

► **U kojim još područjima ste na temelju obraćanja građana uočili postojanje problema?**

Uočili smo probleme i u nekim drugim područjima. Primjera radi, od 2014. godine je pitanje doprinosa za socijalno osiguranje poljoprivrednika problem. Naime, postoje obaveze, tko nema drugo osiguranje po nekom drugom osnovu, ako ima više od pola hektara zemlje i ako je član kućanstva nositelja gospodarstva koji plaća osiguranje i on mora posebno plaćati. A problem je u tome što ta osnovica od pola hektara, odnosno ako netko ima jutro-dva zemlje, on s toga praktično cijeli prihod kad ubere nije u stanju isplatiti taj doprinos. I onda su se doprinosi nagomilali i mi smo dali sugestiju na što je

bio dosta pozitivan odgovor i skupštinski odbor je održao posebnu sjednicu na ovu temu i dao zaključke Skupštini. Ovo se pitanje od strane pojedinih stranaka i forsira, ali na žalost do današnjeg dana rješenje nije donijeto i nije donesena izmjena zakona koja bi omogućila da se stari dugovi plate i da se odrede neke veće površine kao početna osnovica za plaćanje doprinosa, ne na osnovu pola hektara jer je to nemoguće. I problem je što je po postojećem zakonu moguće tražiti reprogram, ali oni jednostavno nisu u stanju platiti ni te doprinose, a kamoli da vraćaju stari dug. Tako da ima pitanja koja uspješno rješavamo. Na primjer, bilo je pitanje oko primjene jednog novog zakona i kada smo se obratili dvama ministarstvima ne samo da smo vrlo brzo dobili odgovor već je ministarstvo dalo i obaveznu instrukciju postupanja vezano za pojedine slučajeve. Ima dosta pozitivnih iskustava, ali i negativnih vezanih uz te obavezne doprinose u poljoprivredi.

► **Imate li dovoljno ljudskih resursa za rad?**

Moji resursi nisu skromni, budući da na papiru imam zamjenika i jednog stručnog suradnika. Ali faktički, s obzirom na ograničenje, lokalna uprava u Bačkoj Topoli od 84 radnih mjesta nema popunjenih ni 50, a na žalost popunjenost je upravo kod ovih stručnih mjesta manja nego u administrativno-tehničkom dijelu. Tako da zaista imamo problema odgovoriti svim potrebama i zahtjevima pa traje malo duže dok se dođe do rješenja. A na žalost u nekim predmetima ne možemo ni doći do rješenja zbog raznih okolnosti. Ali na nama je da uložimo maksimalne napore kako bismo što više mogli pomoći građanima. Mi na to ukazujemo s vremena na vrijeme, bilo na lokalnu bilo prema gore pa se nadamo da se nešto od toga i riješi na tom višem nivou.

► **U Bačkoj Topoli je i sjedište Udruge ombudsmana i Vi ste bili i osnivač i prvi predsjednik. Kakva su iskustva iz drugih lokalnih sredina koja imate iz udruge?**

Kada smo formirali udruhu, što je počelo 2011. godine, maltene paralelno nas nekoliko lokalnih ombudsmana i misija OESS-a su pravili istraživanje i jedan od zaključaka je bio sugestija za formiranje udruge jer kad je netko htio govoriti o lokalnim ombudsmanima i s lokalnim ombudsmanima pitanje je bilo, a na koji telefon zvati – ili zvati sve ili nikoga? Formirali smo zato udruhu lokalnih ombudsmana, a onda je to preraslo u Udrugu ombudsmana Srbije. Imamo suradnju s pučkim pravobraniteljima na svim razinama, iako se republički nije učlanio. Što se tiče pokrivenosti, još uvijek je mali broj lokalnih ombudsmana, pogotovo u manjim sredinama. Ima 23 aktivna ureda, što je s jedne strane jako mali broj imajući u vidu broj lokalnih samouprava ali gledajući teritorijalno pokriveno je više od polovice teritorija Srbije, a gledajući po broju građanki i građana to je nešto manje od dvije trećine obzirom da u svim veći gradovima postoji ured. Naša udruga je donijela poseban akcijski plan za širenje mreže, međutim to je zastalo, a upravo je izabrano i novo rukovodstvo u udruzi i razgovarali smo o revidiranju plana i od nove godine krećemo u konkretnu aktivnost.

Mislim da je rukovodstvo već krenulo u obilazak nekih sredina u smislu prijedloga i ućlanjenja, ali i u obnovi i formiranju novih ureda lokalnih ombudsmena. Tako postoji ideja da se mjesta u potiskoj regiji povežu s jednim uredom što će ići od nove godine i nadam se u perspektivi da ćemo imati još više aktivnih ureda.

► **Vaša uloga je i edukativna. Što radite na tom planu?**

Dosta smo radili u lokalnim medijima u svezi internet-skih prevara i prosto mi je neshvatljivo koliko ljudi nasjedaju na razne priče da je netko u Hong Kongu odlučio pokloniti mu pare. Ima više modaliteta toga i pisat ćemo jedan stručni rad na ovu temu, iako to nije naša uloga. Međutim, mislimo da je bolje tako pomoći ljudima jer na žalost događa se da idu u banke i svađaju se, ali ako je netko njima poslao pare oni nisu ovlašteni dizati pare, pa onda ima maltretiranja činovnika banke. A bilo je i pokušaja da se preko tih podataka koje su građani dali, nedovoljno svjesni što može imati za posljedicu, upadne u sustav banke preko njihovih računa.

► **U strukturi poziva od strane građana u Vašem izvještaju vidi se kako najviše ima predmeta vezanih uz socijalnu zaštitu i poreze, odnosno socijalna i ekonomska pitanja.**

Što se tiče socijale, to je u širem smislu vezano uz ostvarivanje različitih prava, a ne samo uz socijalni rad. Na primjer, imali smo nekoliko slučajeva trudnica u svezi prestanka radnog odnosa. Naime, lijepo piše u zakonu kako trudnica ima pravo da joj se ne prekine radni odnos i odštampali smo taj članak zakona i predložili da se ode kod poslodavaca i pokaže im se kako oni nemaju pravo dati im otkaz, s jednim dogovorom da ako ne bude riješeno pozitivno dođu nazad pa ćemo vidjeti što dalje. I zanimljivo, u svim slučajevima je to bilo pozitivno riješeno jer često manja poduzeća nemaju dovoljno znanja o svemu tome i nisu niti upoznati sa svim odredbama zakona. I kada su vidjeli da je to tako, onda su to i prihvatili. To je dosta pozitivno, jer nismo odmah išli u inspekciju, već ako se može riješiti u jedan ili dva koraka, zašto da ne. To je bila dobra praksa, a što se tiče nerazumijevanja oko socijalnih davanja postoji problem malih resursa te ne mogu svi pokriti svoje potrebe. Vezano za poreze, poznato je kako ih nitko baš ne voli plaćati. Međutim, tu ima određenih nerazumijevanja. Recimo, puno je bilo pitanja vezano za te naknade

za odvodnjavanje. Kao prvo naziv nije adekvatan, zatim je bilo prenošenje iz Porezne uprave 2016. i ta zavrzlama koja se napravila, ali jednostavno treba shvatiti da je to jedna obaveza kao i svaka druga, jedan parafiskalni namet koji se mora platiti.

► **Pa zašto se zove tako ako nije adekvatan?**

To nije naknada za odvodnjavanje, to je zapravo vodoprivredna naknada, i za odvodnjavanje i za navodnjavanje i za gazdovanje resursima. Znači sam naziv sugerira

FOTO: Magločistač Maja Savić

nešto pogrešno, pa se ljudi pitaju zašto u sušnim predjelima kažu da treba odvodnjavati, kako da se odvodnjava kad nema dovoljno vode i slično. I već u startu su se stvorili preduvjeti da se na to gleda negativno. Ima tu i drugih problema, poput onih da ljudi plaćaju, pa onda ne plaćaju, pa ne znaju što su platili ili su izgubili uplatnice. I tu je sada pitanje koliko su građni odgovorni prema sebi, jer ako nešto uplaćujete treba uplatnice čuvati kao dokaz uplate u slučaju nesporazuma. Ali ako vi te uplatnice nemate, onda je to problem.

Zavirite u ne tako davnu, a ipak lijepu prošlost

Zagreb 80's – muzej za koji niste znali koliko vam je potreban

Vidite ljude kako puštaju kasete, ploče, gledaju imenike, magazine, »voze« fiću koji je u hodniku, igraju se na starim kompjutorima, proživljaju iznova sve osjećaje koji ih vežu za roditelje, djetinjstvo, mi, jednostavno rečeno, ovdje prodajemo emociju

Ovoga ljeta, koje je nažalost za nama, supruga i ja smo posjetili Zagreb na putu do mora. U preopsežnom broju sadržaja za vidjeti, odlučili smo se posjetiti muzej koji se zove *Zagreb 80's*, živu sliku jednog stana iz doba 80-ih. Sreli smo se sa stvarima kojih se vrlo dobro sjećamo, a neke od njih i danas koristimo. Mogli smo otvarati ormare, oblačiti stvari, igrati se na starim kompjutorima, sjediti u *fići*, jednostavno, pustiti mašti na volju. Riječi ne mogu na adekvatan način opisati naše oduševljenje, stoga preporučam svima koji mogu odlazak u baš ovaj interaktivni muzej. Upravo zbog toga odlučio sam obaviti razgovor s idejnim tvorcem muzeja, gospođom **Anastasijom Knežević**.

»Prije nego što sam pokrenula muzej krajem 2017. godine, bila sam poduzetnica. Tražila sam novu inspiraciju u životu, pa mi je nekako sinuo *déjà vu* mojega posjeta Berlinu i muzeju DDR-a. Pomislih tada, zašto ne bih prikazala Jugoslaviju i socijalizam. Prvo sam muzej htjela nazvati *Yugoslavian beauty*, međutim porodica me tu nije podržala, uplašili su se reakcija šire javnosti. Budući da ja nisam Hrvatica, rodom sam iz Sibira, a u Zagreb sam došla s 11 godina, nisam vidjela problem u tom nazivu, ali smo se ipak odlučili nazvati ga *Zagreb 80's*. Generalno, 80-te su dobile planetarnu titulu *Golden years* jer to je bila najsretnija dekada na planetu otkako se godine broje. Nije bilo velikih ratova, sukoba, bilo je izraženo ljudsko zajedništvo, kada ste gradili kuću susjedi su vam pomagali, najluđe modne kreacije su stvarane koje ni danas nisu prevaziđene, glazbeni novi smjer koji je i danas popularan... Nakon toga smo odredili koncept gdje smo željeli prikazati kako je živjela jedna dobrostojeća obitelj iz radničke klase u Zagrebu, u Jugoslaviji. Cilj je upravo prikazati tu najsretniju dekadu i što je ta obitelj sve posjedovala na interaktivan način. Ukoliko posjetite naš muzej, možete vidjeti kako ljudi doživljavaju to vrijeme kroz sva četiri osjetila – miris, okus, dodir, zvuk, kakvu sve emociju imaju kada kroče u tu vremeplov kapsulu. Vidite ljude kako puštaju kasete, ploče, gledaju imenike, magazine, »voze« *fiću* koji je u hodniku, igraju se na starim kompjutorima, proživljaju iznova sve osjećaje koji ih vežu za roditelje, djetinjstvo, mi, jednostavno rečeno, ovdje prodajemo emociju. Nama je super prikazivati povijest, jako mi je žao što se ipak ne zove *Yugoslavian beauty* jer ne možemo znati čemu će se smijati naša djeca kada vide u kakvom sustavu smo mi živjeli, što će sve njima poslije biti čudno. Ukratko, bilo je prosto suđeno da upravo ja pokrenem ovaj muzej. Nikad ne znaš što ti sutra sve donosi, zato je život zanimljiv«, govori nam Anastasija upitana o samom začetku ideje o muzeju.

Početak, Zagreb i... Šangaj?

Ponekad nam je teško ustati ujutru i započeti dan, što mislite kako je teško pokrenuti muzej? Anastasija nam upravo otkriva razne etape kroz koje je muzej prolazio ovih godina.

»Najteže nam je bilo doći do svih kvalitetnih stvari koje su danas izložene. Prvu kolekciju smo skupljali godinu dana, a ubrzo nakon otvaranja nas je kupila Kina. Otvorili smo se u Šangaju, njima je bila savršena ideja načiniti takav potez. Tamo je 2019. godina bila godina suradnje između Hrvatske i Kine, došla nam je njihova delegacija skupa s jednom ženom koja se bavi umjetnošću u Šangaju. Godinu dana nije mogla zaboraviti taj koncept muzeja i kupila nam je postavku. Nakon toga je u Šangaju otvorila muzej koji ima za mrvicu drugačiji koncept, na prvom katu se nalazi Šangaj 80-ih, a na drugom katu Zagreb 80-ih. Tu se vidi usporedba dva komunističko-socijalistička uređenja, Europa i Azija. Najteže je bilo doći do vrijednih stvari, tako da smo drugi put bile pametniji jer smo znali gdje se što nalazi. Mnogo su nam pripomogli sugrađani, mediji nas vole, stalno se neke reportaže snimaju kod nas. Općenito su te 80-te toliko vibracijski pozitivne da tko god uđe u naš muzej, izađe sretan. To mi je najbitnije jer proizvod koji ja dajem ljudima stvarno nosi neku pozitivnu emociju. Dan-danas nas ljudi zovu i nude nam stvari iz te ere. Posljednje što su nam nudili je bojler iz 80-ih, ali ga nismo uspjeli prihvatiti. Sada smo u potrazi za nekim intimnijim stvarima. Bilo je popularno voditi dnevnik, pa eto ako netko ima dnevnik iz tog doba, primamo donacije. Možda netko ima cigarete iz 80-ih, slatkiše, čokolade, omote, razne kolekcije sličica, sve nam je to sada bitno nekako pronaći.«

Prolazak kroz muzej

»Pokazujemo život u stanu jedne porodice, to je klasični dnevni boravak s barom, predsobljem, kuhinjom. Neizostavni dio je svakako šivaći stroj, jer su tadašnje Jugoslavenke morale znati šivati, raditi goblene ili neke ručne radove. Sada radimo novu radionicu 'Žena 80-ih' s izuzetno popu-

larnim ženama toga doba kao našim predavačicama koje su ostavile izuzetan trag. Prva predavačica nam je gospođa **Branka Vujetić**. Ona je 80-ih radila u Parizu za *Pierre Cardin* kao modna crtačica, kreirala je sve njihove kolekcije. Uspoređujemo bonton tadašnjih žena, lifestyle 80-ih i Zagrepčanke u 2021. godini. Imat ćemo modnu reviju od 12 odjevnih kombinacija, tri će biti muškarci, obvezno moraju imati jugoslavenski brk poput **Miše Kovača**. Stalno radimo nekakve radionice, interakcije, imamo jako dobar projekt rekonstrukcije kućnog tulumu. Tu smo puštali ex-yu glazbu, a bilo je interesantno jer su nam dolazila djeca od tadašnjih *purgera*, znači djeca koja su naučila na *Azru*, *EKV*, itd., skupa su došli ovdje plesati. Postoji radionica 'Domaćinstvo za male', učimo djecu kuhati zagrebačko jelo *ajngemahtec*, onda moraju zašiti gumbić i zabiti deset čavlića dok roditelji šeću okolo. Cilj nam je imati što više kreativnih programa i kulturološki obrazovati, tj. naučavati građanski bonton. Ne planiramo mijenjati koncept, imamo idealnu lokaciju na Kamenitim vratima, sve nam je idealno, prosto tako treba biti. Imamo super igraonicu gdje nam na primjer dođu otac i sin pa se satima igraju na *atariu*, *spectrumu*, *comodoru* itd... to nam je gušt vidjeti. Interesantno je promatrati kako najsitniji objekti u muzeju mogu izazvati emociju kod ljudi gdje se oni znaju čak i rasplakati kada vide nešto što ih podsjeti na ljepša vremena. Imamo i erotski kutak, budući da je erotika bila izuzetno otvorena u tom razdoblju, Zagreb je imao tri takva legalna kina. To je nešto najnormalnije, u školama je postojao udžbenik *Seksualni odgoj* kojeg također imamo u našoj kolekciji. To je jedna predivna knjiga koju bi i danas trebalo uvesti u škole. Tu se vidjela veličina Jugoslavije. Ipak, kada živiš u jednoj velikoj državi, ti pojmovi i barijere u glavi su drugačije pomaknute nego kada si u jednoj maloj zemlji«, govori Anastasija Knežević.

Na pitanje koji joj je osobno omiljeni dio muzeja, Anastasija je odmah rekla – *fićo*! Ne zna zašto, ali kada se unutra uvuče i sjedne, sve joj je dobro! Kada prave tulumu, vodi se borba tko će sjediti u *fići*, tko će se ljubiti u *fići*, kako kaže Anastasija. *Fićo* je jednostavno najjači regenerator emocija. Za Božić se postavi komunistički bor s bombonima i crvenom zvijezdom na vrhu, to joj je najljepše doba u muzeju.

Reagirane gostiju

»Razlika u dojmovima i reakcijama posjetitelja iz ex Jugoslavije i zapadnjaka je očita. Stranci ne prime toliko k srcu cijelu postavku poput ljudi koji su živjeli u Jugi u takvom ozračju, ali stranci obožavaju praviti usporedbu kako je kod njih bilo 80-ih. Zanimljivo je čuti njihovo mišljenje, s tim da je Jugoslavija bila najbogatija socijalistička zemlja na planetu. Putovnica Jugoslavije se više cijenila na crnom tržištu od američke. Općenito, svi pohvale kvalitetu materijala namještaja, dizajn, stranci se više vole glupirati u muzeju, oblačiti se u stvari iz 80-ih, dok naši domaći posjetitelji više guštaju upijajući emociju iz tog vremena«, zaključuje Anastasija.

Ivan Ušumović

Radosna vijest za varošane – bit će kazališta!

Posljednijih mjeseci uglavnom čujemo loše ili još lošije vijesti – rat u Ukrajini eskalira i trajat će možda godinama, cijena energenata vrtoglavo raste, EU je u ozbiljnoj krizi, možda pred raspadom itd. Dobre vijesti su prava rijetkost kao bijela vrana. Prošlog mjeseca, točnije 13. rujna (nije bio petak!), tajnik vlade AP Vojvodine svečano je uručio našem »prvom čovjeku varoši« (zovu ga i gradonačelnik) aneks ugovora za izvođenje VIII/2 faze radova za »adaptaciju, rekonstrukciju i dogradnju Narodnog kazališta u Subotici«. Naime, dogodilo se to da se proračun Pokrajine toliko »dobro punio« ovih mjeseci da je izvršen rebalans cjelokupnog iznosa proračuna i višak novaca je podijeljen za završetak »kapitalnih projekata« kao što je i naš teatar. Tako smo od APV uz predviđena

Detalj tzv. nadbine kazališne dvorane

sredstva za ovu godinu, što je ugovorna obveza, »dobili« i dodatnih 274 milijuna dinara za završetak započetih graditeljskih radova. Ovom prilikom je tajnik vlade APV rekao: »Pokrajinska vlada je preuzela financirati kompletnu sumu i završetak ovog posla, kako bismo 1. rujna iduće godine, kao što je dogovoreno danas, imali gala koncert na otvaranju novog objekta Narodnog kazališta«. To je otprilike za godinu dana, s pretpostavkom da se ne dogodi ništa nepredviđeno. Nikad se ne zna u ovim turbulentnim godinama. Onako usput da napomenem, i Vlada Srbije također ima ugovor(e)nu obvezu financiranja u iznosu od 45 %; i u republičkom proračunu predviđena je određena suma za ovu djelatnost. Iz vijesti nisam saznao je li Vlada svoju obvezu ispunila ili nije, ne možemo ni saznati, jer od početka travnja imamo »tehničku Vladu« koja će se konačno formirati ovih dana. A kad se formira, imat će preča posla od našeg kazališta. Zato pomalo zbunjuje izjava predsjednika Pokrajinske vlade da će financirati kompletnu sumu i završetak ovog posla. Zapravo, posao još nije završen, jer od projektirane tri vrste »kazališne scene« završit će se komorna i kazališna dvorana, a završetak koncertne dvorane ostaje za kasnije. Ostaje otvoreno pitanje: važe li još potpisani ugovori? Ako više ne važe, onda tko će ove zaostale radove financirati? Možda se pitate zašto sve ovo

pričam? Zato što je teatarska umjetnost »dio moje duše«. Ovaj projekt kazališta je usvojen kada sam bio glavni arhitekt, rušenje je počelo nakon što sam podnio ostavku na funkciju, među ostalim i zato što se nisam slagao s projektom. Četiri godine kasnije bio sam član Upravnog odbora Narodnog kazališta, ali smo samo »pratili« događanja u financiranju »novogradnje zgrade teatra«. Gradnju je vodio Grad, tj. javno poduzeće formirano od strane gradske Skupštine koja je i donosila sve odluke i izmjene odluka.

Ukratko o projektu nove-stare zgrade

Kazališna zgrada je praktično srušena cijela (možda je »original« 15 %); stare cigle i dobra stara drvena građa iz Bukovine, »privremeno« skladištena u »novim pogonima *Integrala*« u Aleksandrovu, s ciljem da se ponovo ugradi u obnovljenu zgradu nestala je u »nepoznatom pravcu« i zato je ova zgrada »betonski i čelični monstrum« koji ima 14.600 m² izgrađene površine. Stara zgrada je imala oko 8.000 m², a prvobitni projekt imao je preko 16.000 m², ali je odlukom Skupštine smanjena. Bila je predviđena komorna scena sa 180 gledatelja, prvobitno se govorilo da će to koristiti buduća hrvatska drama, manja kazališna scena s 400 mjesta uvjetno za srpsku dramu i na mjestu nekadašnjeg kazališta velika scena s 500 mjesta, navodno za mađarsku dramu osposobljena i za izvođenje muzičkih djela: opere, operete i mjuzikla, kao i za održavanje koncerata, ali i velikih skupova razne vrste. Na osnovu ovog projekta je tadašnji gradonačelnik lobirao u konzulatima Hrvatske i Mađarske da i ove države sudjeluju u financiranju. U tome nije baš bio uspješan.

Sve je lijepo zamišljeno, ali...

Projekt je jedna zamisao na osnovu koje se gradi. Današnja situacija je onakva kako su je »promislili« odgovorni donositelji odluka, bili to pojedinci ili kolektiv poput gradske Skupštine. Osobno imam nekih dvojbi koje želim podijeliti s vama. Recimo, hrvatski kazališni ansambl još nije ni u formiranju; ili ako sve bude realizirano po planu, u zgradi će biti najskuplji skladišni prostor u centru grada. Naime, podrum površine od 6.000 m² je predviđen kao ostava za kulise! Moderna scenska umjetnost uopće ne koristi klasične i masivne kulise! Primjerice, umjesto slikanih pozadina koriste se diaprojektori itd. Zasad ne vidim odgovarajuće rješenje parkiranja ni za 150 gledatelja, a kamoli za više. Mislim da je pametnije iskoristiti podrum za parkiranje (to donosi i profit) nego za skladištenje. Imam još mnogo dvojbi, ali o tome možda drugi put.

Fala našoj »dotepenki«

Ljudskom rodu svojstvena je osobina da u svakoj posljedici traži uzrok, odnosno da na pitanje »zašto« pronade što logičniji odgovor »zato«. I kada god se pitanje i odgovor slože u jednu smislenu cjelinu slijedi samouvjereni zaključak svih koji vjeruju u Teoriju sudbine: »ništa se ne događa slučajno«, odnosno sve što se događa – pa makar ti klavir sa šestog kata pao na glavu – već je odavno »negdje zapisano« i to, ma što ti činio, jednostavno ne možeš izbjeći. Na sreću, postoje ljudi koji o tome ne razmišljaju ili čak i ako razmišljaju u to ne vjeruju, pa to može poslužiti kao odlična tema za raspravu u trenucima dokolice s konačnim i ključnim argumentom kako je raznolikost pravo bogatstvo.

Nekako »samopodrazumijevajuće« je da iza slučaja »slučaj« slijedi i njegov smisljeni nastavak – povod. Ljudskom rodu kao da je lakše ukoliko određeni događaj smjesti u granice vlastitog racija, jer sve što se nađe izvan te sfere nekako gubi na smislu, a nerijetko i na značaju. Povoda, dakle, nerijetko mora biti za susret, razgovor, slavlje..., jer je povod ključni argument za kasnije »opravdanje« za rečeno ili učinjeno, odnosno neizrečeno ili neučinjeno. Može li se, recimo, slaviti utorak? Zašto? Pa samo zato što je to dan poslije ponedjeljka, a prije srijede. Odgovor na ovo pitanje bio bi jednak kao i na upit postoji li slučaj(nost) ili ne, odnosno treba li nečemu povod ili je »nešto« povod samo po sebi.

Slučaj ili ne uredio je da odnosu **Katarine Čeliković** i doljepotpisanoga da mnoštvo povoda za susrete, razgovor, posao i zadovoljstvo. Slučaj ili ne, tek poklopilo se da nam je u jednom sitnom ali bitnom segmentu života sfera zanimanja ista. To samo po sebi ne bi bilo ništa čudno, jer je posve prirodna stvar da se ljudi povezuju oko vrijednosti koje su im zajedničke. Zanimljiv je, međutim – zapravo, po osobnom osjećaju divljenja vrijedan – sam »uzrok« ovoga odnosa, napose ako se u obzir uzmu okolnosti pod kojima je nastao. Riječ je, da konačno prijedemo i na samu suštinu, o obostranom odnosu prema »liku i djelu« pokojnog **Balinta Vujkova**. I za života već nepravедno zaboravljen

Balint Vujkov ostao bi u debeloj prašini uma da se koncem prošloga tisućljeća nije dogodilo da je Katarina Čeliković iz prve prepoznala značaj koji je ovaj sakupljač narodnih pripovjedaka, bajki i priča o životinjama dao sveukupnoj narodnoj književnosti. Za razliku od mnogih čiji se stav završava deklarativnim slaganjem, Katarina je – zahvaljujući energiji i entuzijazmu od kojih je kao osoba sazdana – s riječi prešla na djelo: nakon mnogo, mnogo uloženog truda prije 20 godina organizirala je prve *Dane Balinta Vujkova* i tako njega i njegovo djelo vratila u javni život, prostor u kom jedino i zasluđuje biti. Iz godine u godinu – zahvaljujući prije svega Katarini – Balint je sve više dobijao na značaju: izradili su se brojni jezikoslovci i književnici na stručnim skupovima; jedna ulica na periferiji grada, tamo negdje Bogu iza nogu, dobila je njegovo ime; bista mu je u samom centru Subotice; djeca u hrvatskim odjelima već odavno znaju za njega, objavljene su do tada njegove neobjavljene pripovjetke i slikovnice da bi se – opet zahvaljujući Katarini – prije pet godina započelo s objavljivanjem edicije *Izabrana djela Balinta Vujkova* s ciljem da se njegovo djelo pretoči u »tome« kako ne bi, razasuto i nekompletno, bilo po rijetkim gradskim ili kućnim bibliotekama nego upravo suprotno – dostupno svima, a prije svega djeci u školama.

Edicija još nije završena; nakon ove posljednje, šeste po redu, ostalo je još dvije knjige za objavljivanje, ali ono što je jednako vrijedno kao i na našim počecima kasnih devedesetih i ranih dvije tisućitih ili pak tijekom svih 20 proteklih godina *Dana* je svakako »zahvala za slučaj« što je i »povod« ovoga teksta. Dobila je Katarina i priznanja za to, poput *Dr. Ferenca Bodrogrvária* recimo, možda je »fala« trebalo reći ranije ili pak »po završenom poslu«, ali bilo kada da se to kaže, pa tako i sada, nije niti najmanje pogrešno. Ono što je posebno zanimljivo, zapravo divljenja vrijedno je da je Katarina Čeliković kao »dotepenka« (*Đole* je svojoj *Olji* pjesmom tepao *Dođoška*) iz Sračinca – tamo negdje sjeverozapadno od Varaždina prema Sloveniji, tamo gdje štokavci zijevaju u komunikaciji s kajkavcima – pokazala i dokazala da Balintovu pretežitru bunjevačku ikavicu bolje razumije, više voli i srčanije se za nju bori od najvećeg broja ovdašnjih »domorodaca«. Nije Katarina po tome izuzetak u gradu, bilo je i nadamo se da će biti još ljudi poput **Boška Krstića**, **Dragutina Miljkovića** ili pak **Smiljana Njagula**; ljudi koji ne samo da su se uklopili u sredinu u koju su došli nego ju svojim djelom značajno i obogatili. Ono što Katarinu ipak izdvaja je činjenica da je svojom energijom Balinta oživjela na način kako to nitko drugi ne bi mogao. Prostora za njegovo prisustvo ima još diljem Subotice, Vojvodine, Srbije, Hrvatske, Mađarske... Ali... Neka se i drugi potruđe. Temelj je tu, vremena ima, pa će se već valjda naći još netko.

Z. R.

Obljetnica župe sv. Jurja u Golubincima

Znak vremena za budućnost

Župa u Golubincima ustanovljena je 1771. godine. Današnja crkva svetog Jurja građena je od 1884. do 1885. godine za vrijeme župnika dr. Jose Pausa

svečano euharistijsko slavlje koje je predvodio đakovačko-osječki pomoćni biskup **Ivan Ćurić** u zajedništvu sa srijemskim biskupom mons. **Đurom Gašparovićem**, kotorskim biskupom **Ilijom Janjićem**, župnikom domaćinom **Zdravkom Čabracem**, te svećenicima srijemskih župa.

Strossmayer na sv. krizmi

Župa u Golubincima je ustanovljena 1771. godine. Kada je stupio na snagu Požarevački mir 1718. godine, **Marija Terezija** je uspostavila Vojnu granicu i dala zemlju Golubinčanima i ostalim župama u Srijemu. U Golubince i druga mjesta uz Savu doseljava Ličane iz okolice otočke kapetanije. Današnja crkva svetog Jurja građena je od 1884. do 1885. godine za vrijeme župnika dr. **Jose Pausa**. Đakovački biskup **Josip Juraj Strossmayer** je 17. lipnja 1886. godine prvi puta podijelio sakrament sv. krizme. Golubinčana je bilo 259, a otprilike toliko i Putinčana. Župska općina je prve orgulje iz 1886. godine kupila od crkve u Zemunu, a postavio ih je graditelj orgulja **Hes** iz Beča. Nove orgulje dovršene su 20. prosinca 1886. godine, po **Hubmannu** orguljaru iz Kutjeva, a blagoslovljene su po dekanu indijskom, **Šimi Čizmareviću**. Biskup Strossmayer je preporučio Golubinčanima stolara iz Đakova za izradu novog velikog oltara od hrastovog drveta s krstionicom. Njegovim posredstvom 1888. godine nabavljene su oltarne slike sv. Jurja iz đakovačke župne crkve. Dekan zemunski blagoslovio je novoukrašenu crkvu 25. studenog 1906. godine, a župnik **Martin Firingier** je održao prigodno slovo. Crkveni objekt predstavlja sakralnu građevinu pravokutne osnove u smjeru sjever-jug s glavnim ulazom iz Đurđevske ulice. Iznad glavnog portala crkve stoji natpis na bijeloj mramornoj ploči: »Kralju Tomislavu o tisućugodišnjici kraljevstva hrvatskog, 925.-1925., podigoše golubinački Hrvati«. Crkva je evidentirana kao nepokretno kulturno dobro od Zavoda za zaštitu spomenika kulture u Srijemskoj Mitrovici. Na temelju parica koje se čuvaju u Nadbiskupijском arhivu u Đakovu tijekom dva i pol stoljeća u Golubincima je bilo više od 30 župnika.

Kako je tijekom svog izlaganja istaknuo župnik Marko Kljajić, nekadašnji golubinački župnik i autor monografije

Nizom prigodnih događanja u Golubincima je tijekom proteklog tjedna svečano obilježena značajna obljetnica – 250 godina postojanja župe sv. Jurja. U znaku ove obljetnice bila je i cijela protekla godina. U župi su se održavale tribine na temu povijesti župe, a 11. listopada priređena je povijesna večer u župnim prostorijama. Župnik **Marko Kljajić** je dao pregled znamenite povijesti golubinačke župe, te govorio o svećenicima koji su dva i pol stoljeća upravljali župom u Golubincima i koji su ostavili neizbrisiv trag u njoj. Središnje slavlje je održano 15. listopada, kada je održano

Golubinci kroz povijest, među njima je možda najznakovitiji i najupečatljiviji bio doktor Josip Paus, župnik i graditelj današnje crkve. No, svaki župnik je, kako je rekao, na svoj način pridonio duhovnom rastu ove vjerničke zajednice katolika u Golubincima, nekada vrlo poznatoj župi i poželjnoj župi za svećenike.

»Značajno je da su tijekom dva i pol stoljeća postojanja župe crkve imale vrlo snažan utjecaj. One su bile čuvari nacionalne svijesti, jezika i tradicije i kao zaštitnici svoga naroda u Osmanskoj, Turskoj i Austrijskoj carevini, a kasnije i u Jugoslaviji. Svećenici su bili prvi pismeni ljudi u selu. Oni su osnovali i prve škole i određivali što će se u njima učiti. U sačuvanom zapisu se navodi da se 1875. godine katoličko-hrvatsko stanovništvo u Golubincima dobrovoljno odreklo na nekoliko godina korištenja svoje zemlje na potezu Mali Jarkovci u korist izgradnje crkve. Tu gdje jesmo trebamo sijati dobro sjeme, nadati se njegovim plodovima. Hoće li oni biti stostruki ili manji urod ili ulinak, ovisi o tome koliko se budemo zalagali«, kazao je vlč. Kljajić.

»Dva i pol stoljeća postojanja župe u Golubincima je od velikog značaja. Mislim da nas ovaj jubilej zove da ovu godinu učinimo godinom u kojoj ćemo dalekosežnije propitivati svoje djelovanje, od svakodnevice pa nadalje«, istaknuo je župnik Zdravko Čabrac i dodao: »Jubilej nas potiče da razmišljamo kako pomiriti i priznati prošlost, ali i kako pronaći taj božanski trenutak u sadašnjosti, da bismo učinili nešto kao znak vremena za budućnost. Ponosan sam što sam župnik u ovoj župi. Također, drago mi je što sam kroz župsko djelovanje bio u tri dekanata u Srijemu i što sam u prilici biti u organizaciji ovog velikog

jubileja. To je stepenik moje veće odgovornosti prema ovoj župi.«

Župa i udruga

Više od 20 godina u župnim prostorijama vrijedno djeluje i radi HKPD *Tomislav*.

»Osnutak udruge u Golubincima dogodio se kao potreba očuvanja kulturnog i nacionalnog identiteta i svijesti da tragovi u povijesti i u kulturi koje je hrvatski narod ostavio ne mogu i ne smiju biti izbrisani. Naša zajednica je danas dosta skromna po broju, ali ne i po želji da očuvamo svoju vjeru i svoj identitet, što kroz molitvu, što kao članovi hrvatske udruge koja ovdje djeluje i postoji više od 20 godina. U teškim vremenima utjehu smo nalazili u crkvi i pod okriljem službenih župnih prostorija gdje smo našli svoje mjesto pod suncem, što nam je dalo vjetar u leđa kada nam nije bilo lako. Zato za nas kao članove udruge, dva i pol stoljeća postojanja ove župe ima posebnu važnost. Sudjelovanjem u organizaciji obilježavanja značajnog jubileja želimo pokazati da smo spremni i sposobni aktivno pridonositi očuvanju našega nacionalnog i vjerskog identiteta u zajedništvu sa svima drugima«, izjavila je predsjednica HKPD-a *Tomislav* **Anita Naglič**.

Svečanost u povodu obilježavanja ovog značajnog jubileja zajednički su organizirali župa sv. Jurja i HKPD *Tomislav*. Osim velikog broja župljana iz Golubinaca i susjednih mjesta i svećenika, svečanosti su nazočili predstavnici državnih i pokrajinskih institucija i lokalnih vlasti, Turističke organizacije Stara Pazova, ravnatelj ZKVH-a **Tomislav Žigmanov** i **Darko Baštovanović** u ime HNV-a.

S. D.

Nacionalni susret Caritasovih djelatnika i volontera

Moli i radi

»Nije važno koliko radiš već je važno koliko ljubavi unosiš u ono što radiš i koliko to daruješ drugima«, poruka je Majke Tereze

U današnjem materijalnom svijetu volonteri su zanimljiva skupina koja je od interesa za društveni razvoj. Prema nekim studijama, pokazalo se da su studenti koji volontiraju unaprijedili vještine učenja i pamćenja, empatiju kao i vještine komunikacije. Osim toga, doživjeli su pozitivne promjene u osobnom rastu, samopoštovanju, samospoznaji i učinkovitosti. Kod starijih volontera utvrđene su pozitivne promjene u zdravstvenom stanju, posebice mentalnom zdravlju. Takve su i priče Caritasovih volontera koji su se okupili na Nacionalnom susretu Caritasovih djelatnika i volontera 15. listopada 2022. u Beogradu pod geslom »Moli i radi« (»Ora et labora«). Nakon dvije godine stanke uslijed pandemije koronavirusa ovaj susret je ponovno okupio veliki broj volontera i djelatnika iz Srijemske Mitrovice, Ruskog Krstura, Subotice, Sente, Šida, Vrdnika, Hrtkovaca, Kucure i drugih mjesta diljem Vojvodine. Na početku susreta proslavljena je zajednička svečana sveta misa u katedrali Uznesenja Blažene Djevice Marije na Vračaru. Misu je predvodio beogradski metropolit i nadbiskup mons. **Stanislav Hočevar** koji je tijekom propovijedi naglasio važnost istrajne molitve koja je neophodna u našem svakodnevnom radu s osobama u potrebi. Također, nadbiskup je izrazio svoje zadovoljstvo odazivom te radom u sredinama iz kojih volonteri dolaze.

»To je veliki pokazatelj prisutnosti i dobre volje Katoličke crkve u različitim mjestima u kojima volonteri žive i rade. Trebamo ustrajati u našim molitvama i dobrim djelima i time širiti i biti svjetlo Kristovo u svim nivoima našega društva«, rekao je nadbiskup.

Nakon kratke stanke uslijedilo je predavanje na mađarskom i hrvatskom jeziku, gdje je volonterima i djelatnicima pružena mogućnost da prate sadržaj predavanja na svom materinjem jeziku. Vlč. mr. **Andrej Đuriček**, koji je održao predavanje na hrvatskom jeziku, potaknuo je sve prisutne na važnost molitve koja treba biti praćena djelima milosrđa, te ukazao na primjer Isusa Krista koji u svom životu na izvrstan način uobličava molitvu i rad. Nakon predavanja sudionici susreta podijeljeni su u devet grupa gdje su zajedno sa svojim mentorima raspravljali o pitanjima koja se tiču svakodnevnog volontiranja i djelovanja u karitativnoj službi.

Volonterski i životni poziv

Biti volonter se u mnogome razlikuje od današnjih trendova i principa kojima mladi teže. Volonterski poziv zahtijeva puno i zauzvrat ne pruža materijalnu nagradu ili novac. Na susretu volontera i djelatnika Caritasa okupio se veliki broj ljudi različite životne dobi. Razlike u dobi, naciji, profesiji i jeziku jačale su, gradile i podupirale poznanstva i nova prijateljstva. Tijekom grupnih radionica i rasprava sudionici susreta su, dijeleći svoja iskustva i svoje životne priče, poticali i ohrabivali mlađe i starije volontere te prema riječima mnogih punili svoje »duhovne baterije«.

Jedna od najstarijih volonterki iz Srijemske Mitrovice, **Evica Španović** već 17 godina volontira i sudjeluje u radu Caritasa.

»Mi stariji često zapadnemo u teške trenutke osamljenosti i tuge. Kada dajemo svoje vrijeme, svoje vještine i energiju onima kojima je to potrebno, mi u stvari činimo dobro za sebe. Ponosna sam što mogu biti dio ovog susreta, podijeliti svoje iskustvo, moliti se zajedno s drugima, te upoznati nove prijatelje«, izjavila je Evica.

Davanje iz srca

Stariji volonteri bodrili su mlađe dajući im neophodne savjete za svakodnevni rad te bodreći ih i potičući ih da ne zaborave na redovitu molitvu i zajedništvo s Bogom. S druge strane, ideje mladih volontera širile su entuzijazam i raspaljivale žar za služenjem i davanjem. Jedna od mladih volonterki, **Pavlina Šepinski**, koja dolazi iz Ruskog Krstura je zajedno sa svojim prijateljicama rado sudjelovala u slavljenju svete mise te u grupnim radionicama i raspravama. Caritasov centar u Ruskom Krsturu ima širok djelokrug. Sakupljanje donacija za pomoć uoči velikih blagdana kao što su Uskrs i Božić, te sakupljanje školskog pribora na početku školske godine za djecu iz siromašnih obitelji, osiguranje ogrjeva za zimski period kao i redovite duhovne obnove, druženja i vjeronauk za mlade i djecu, samo su neke od aktivnosti koje Caritas u Ruskom Krsturu organizira tijekom godine. Svoj volonterski put Pavlina je započela prije dvije godine, a najviše pronalazi u radu s djecom i mladima. Odluka za volonterski poziv proistekla je iz želje za konkretnom primjenom Božje riječi kroz djelovanje u svakodnevnom radu, te produbljivanje i bogaćenje svog duhovnog života.

»Mladima bih poručila da ako se žele priključiti Caritasu, slobodno neka to učine, jer ne samo što će upoznati nove prijatelje već će iskusiti osjećaj darivanja drugih te mnogo poboljšati kvalitetu vlastitog života«, zaključila je mlada volonterka Caritasu Pavlina Šepinski.

Volonterski put je također put koji vodi ka potpunijem doživljaju stvarnosti, duševnom miru i životnom smislu. Tako i volonterka i djelatnica Caritasu **Ljiljana Kandić** opisuje kako je njena mašta i kreativnost vode kroz volonterski poziv. Ljiljana je imala priliku kao djelatnica Caritasu sudjelovati u jednom od projekata sa štíćenicima iz Dnevnog boravka za osobe s mentalnim i intelektualnim smetnjama u Srijemskoj Mitrovici. Pored svakodnevnih grupnih radionica, Ljiljana je imala mogućnost sudjelovati u organiziranju dnevnih izleta, posjeta izložbama, te izradi poklona i rođendanskih čestitki. Njena kreativnost i umijeće su učinili da rad s korisnicima dnevnog centra bude bogatiji i potpuniji. Svakodnevna druženja Ljiljana je rado upotpunjavala s novim idejama, učeći korisnike raznim tehnikama crtanja, slikanja, dekupaža, te dekoracijama i izradi čestitki za prigodne blagdane.

»Volontiranje i rad za Caritas je krenulo spontano, iz srca. Također, zajedno s korisnicima moj hobi je dobio potpuniji i dublji smisao. Kroz volontiranje sam spoznala sebe, našla svoj mir i osjetila ljepotu davanja«, rekla je Ljiljana.

Poticaji i životne priče koje su krasile ovaj susret volontera i djelatnika Caritasu bile su upotpunjene duhovnim nagovorima prisutnih časnih sestara, svećenika i župnika. Oni su prema svom duhovnom pozivu navodili sudionike na zaključak da rad i molitva ne mogu biti odvojeni, te da pravo čovjekoljublje leži u spoznaji našeg zajedničkog Tvorca. Pred sam kraj susreta mons. Stanislav Hočevar je još jednom naglasio vrijednost ljudskog djela pomaganja na kojem Caritas radi, te izrazio duboku zahvalnost za organizatore, domaćine i prisutne goste koji su učinili da ovaj susret zasija snažnom porukom molitve i darivanja.

Sara Žurovski

Fotografije: Pavlina Šepinski i Kristina Dragišić

Pretpremijera u Lemešu

Dječja predstava *Legenda o Vjetropirki*

Na ovogodišnjem Memorijalu *Antun Aladžić* u Lemešu bit će pretpremijerno izvedena nova predstava Dječje dramske sekcije HKC-a *Bunjevačko kolo*. Riječ je o komadu hrvatskoga pisca **Igora Knížeka** *Legenda o Vjetropirki* koji je bio prvonagrađen na Natječaju *Mali Marulić* 2014. godine. Predstava će biti izvedena u utorak, 25. listopada, s početkom u 17 sati, u Domu kulture u Lemešu.

S glumcima su na ovoj predstavi radile dvije mlade članice Književno-teatarskog kružoka: **Katarina Ivanković Ivandekić** i **Katarina Ivanković Radaković**. Na sceni ćemo u naslovnim ulogama vidjeti **Martu Vukmanov Šimokov** i **Ines Vojnić** kao malu i veliku Vjetropirku, **Marijanu Rukavinu** kao Šimu i **Antoniju Kujundžića** kao Pripovjedačicu, te **Karla** i **Dražena Kujundžića**, **Roku Piukovića**, **Mateu Miković**, **Ivu Francišković**, **Mašu Delić**, **Katarinu Jurčak**, **Anju Pejović** i **Jakova Vukova**. Predstavu je režirala Katarina Ivanković Radaković, glazbu je izabrao **Mario Bošnjak**, kostime je osmislila **Lucija Vukov**, a scenografiju potpisuje **Kristijan Milanović**.

Predstava je namijenjena djeci starijoj od 10 godina skupa s njihovim roditeljima. Nakon pretpremijerne izvedbe u Lemešu uslijedit će i premijera predstave u Subotici, u prostorijama Centra.

»Djelo Igora Knížeka *Legenda o Vjetropirki* predivna je priča o tome kako je bogatstvo mnogo više od materijalnih stvari. Seljani su na malom otoku živjeli skromno, ali s puno ljubavi. Njihovo najveće blago bio je čovjek, a posebice djevojčica Vjetropirka koja je živjela u dosluhu s prirodom. Dijelili su sve što su imali – kad netko nije imao hrane ili odjeće, uvijek bi se našlo tko bi podijelio svoje s potrebitim. Tako je bilo sve dok u selo nije došao Šime,

bogati čovjek koji je odlučio naučiti seljane kako treba zarađivati i kako je najvažnije imati novac. Jesu li se seljani uspjeli uklopiti u novi način života? Je li ipak nešto pošlo po zlu?«, kaže redateljica Katarina Ivanković Radaković.

H. R.

Gostovanje u Hrvatskoj

Nazorovci na ZAmKa festu

Dramska sekcija HKUD-a *Vladimir Nazor* iz Sombora sudjelovala je na Međunarodnom festivalu kazališnog amaterizma *ZAmKa fest* koji je održan u Svetom Ivanu Zelini, kraj Zagreba. *Nazorovi* glumci izveli su komediju *Oporuka* u režiji **Lee Jevtić**, a **Dušan Esapović** iz Sombora nagrađen je kao glumac večeri.

Festival je održan od 13. do 22. listopada, a u svom prvom izdanju imao je šest predstava. Festival su organizirali Zelinsko amatersko kazalište *ZAmKa* i Pučko otvoreno učilište Sveti Ivan Zelina. Uz kazališta iz Hrvatske nastupila su kazališta iz Srbije i Bosne i Hercegovine. Pokrovitelj *ZAmKa festa* bio je Hrvatski sabor kulture.

Inače, *Oporuka* je jedna od najizvođenijih predstava udruge *Nazor*, a osim u Srbiji igrana je u različitim mjestima u BiH i Hrvatskoj.

HBKUD "LEMEŠ" Svetozar Miletić

XI MEMORIJAL **Antun Aladžić 2022.**

15.10.2022.

od **19,30** Dramski studio
"Centar za kulturu i obrazovanje" Sonta
sa predstavom "BALKANSKI ŠPIJUN"

22.10.2022.

od **19,30** H-KUD "Vladimir Nazor" Sombor
sa predstavom "OPORUKA"

25.10.2022.

od **17,00** Dečija dramska sekcija HKC "Bunjevačko kolo"
Subotica "LEGENDA O VJETROPIRKI"

29.10.2022.

od **19,30** Teatar "Draft" Tuzla
komedija zbilje "RODOLJUPCI"

Cena ulaznice:

300 din. za odrasle
200 din. za decu

u Domu kulture u Sv.Miletiću

Naši gospodarstvenici (CXIX.)

Od malog stada do nagrađivanih proizvoda

Obitelj Jakob uzgoj koza i preradu mlijeka počela je 2017. godine. Od 13 grla stado je naraslo na 40, a ove godine za tri proizvoda nagrađeni su na novosadskom Poljoprivrednom sajmu

Mali gospodarstvenici su često obitelji čiji članovi svih uzrasta zajednički obrađuju zemlju, bave se uzgojem životinja, kao i preradom svojih proizvoda. Prije nego što plodovi njihovog rada dođu do trpeze potrebno je ne samo upornosti i vrijednog rada već i kreativnosti koja će njihove proizvode učiniti posebnim. Priča o takvom gospodarstvu ovog tjedna odводи nas do Srijemske Mitrovice gdje ćemo upoznati porodicu **Jakob**, koja ulaže mnogo energije, napora i ljubavi u svoju malu farmu koza.

Koziris je porodična farma koju je u Velikim Radincima nedaleko od Srijemske Mitrovice osnovala **Vesna Jakob** 2017. godine. Nije imala prethodnog iskustva s kozama, a tehnologiju pravljenja sira tek je donekle poznavala. Ipak, sa suprugom je krenula ostvarivati svoj dugogodišnji san. Uzgoj koza bila je Vesnina dugogodišnja želja, kaže od djetinjstva, kada je pročitala *Heidi*, maštala je i planirala sve dok se nisu stekli uvjeti da dječja želja postane stvarnost.

Sirevi sretnih koza

Prvo stado porodice Jakob stiglo je početkom 2017. godine iz sela Trstenica nadomak Obrenovca. Bilo je to stado 13 mješanaca oplemenjeno alpskom rasom.

»Moje poznavanje koza u to vrijeme bilo je veoma slabo. Znala sam teoriju, ali praksa je bila sasvim druga priča. Međutim, kad sam prvi put ušla u štalu da ih upoznam, kozice su mi prilazile i lizale ruke. Bila je to ljubav na prvi pogled. 'One me vole', pomislila sam. Samo mjesec dana kasnije došao je na svijet prvi kozlić, za mene to je bio veliki stres ali i ogromna radost«, prisjeća se početka Vesna Jakob.

Učeći o uzgoju koza, proizvodnji mlijeka i njegovoj obradi Vesna je razvijala svoju farmu.

Na maloj farmi *Koziris* je sve već uigrano, a u posao su uključeni i najmladji članovi kojima je tek sedam godina i koji pomažu kod prikupljanja sijena. Srednja kćerka pomaže u proizvodnji sira, jer je za stalnu kvalitetu vrlo

važno ispoštovati svaki korak u preradi. Suprug **Krešimir** je zadužen za dimljenje sira dok najstarija kćerka vodi računa o promociji na društvenim mrežama, prijavama na manifestacije i drugim vidovima promocije.

»Kozarstvo je vrlo zahtjevan i osjetljiv posao. Osim znanja i iskustva, neophodno je mnogo strpljenja i ljubavi. Na farmi je sada 40 grla, svaki kozlić ima svoje ime i trudimo se svakoj kozici pružiti dobru ishranu i njegu. Osim štale puštamo ih i na mali pašnjak, što je izuzetno važno za njihovo zdravlje jer svjež zrak i kretnja utječu na kvalitetu mlijeka, a time i sir«, kaže Vesna.

Vodi se računa i o tome da ishrana bude raznovrsna, pa osim svježe nakošene trave, koze dobivaju brst bazge, bagrema i vrbe.

»Redovno dobijaju i kvalitetno livadsko sijeno i lucerku. Za obrok tijekom muže dobijaju smjesu žitarica: zob, ječam i suncokret, a u zimskom periodu i kukuruz. Što se tiče muže i njege, svakodnevno mi je potrebno oko šest sati, a i pravljenje sira može potrajati isto toliko, tako da slobodno mogu reći da je moje radno vrijeme cjelodnevno«, objašnjava Vesna.

Farma *Koziris* proizvodi mladi sir, *švapski sir*, krem sir, dimljeni, tvrdi i polutvrđi sir, kao i polutvrde sireve s različitim začinima kao što su tucana paprika, bijeli papar, bosiljak, vlašac, kopar, sremuš i grčki začini. Za manifestacije pripremaju sireve u koje se dodaje slaninica, čvarci, kulen, susam pa čak i višnje. Iz iskustva ove obitelji mlade kriške sira dobro je kombinirati sa slaninom i rajčicom, od krem sira može se napraviti vrlo ukusna salata s krastavcem i češnjakom. Zrele sirevi odlično je uklopiti uz vino, dok dimljeni sir ide bolje uz pivo. Pitanje koji od sireva je najtraženiji na tržištu vodi nas do poznatog sira za grilovanje, halumi, koji se također proizvodi na ovoj farmi. Prema receptu koji stiže s Cipra sir halumi svoj potencijal najbolje ostvaruje kada se priprema na tiganju za grilovanje. Dovoljno je da se zapeče svega par minuta sa svake strane da postane hrskav izvana dok unutra ostaje mek. Pored grilovanja, može se i narendati u razne vrste tjestenina i salata radi boljeg okusa.

Zlato za jogurt i sireve

Kvaliteta i posebnost kozijeg mlijeka, sireva i surutke su često naglašavani, kako od proizvođača tako i od liječnika, pa su kozije mlijeko i sirevi svakodnevno u prehrani obitelji Jakob.

»Daleko od toga da bih kozije mlijeko prodavala kao lijek, ali moj najmlađi sin se rodio kao malokrvan i nisu mu pomagali suplementi iz ljekarne, no nakon ishrane proizvodima s naše farme pokazao je višestruko poboljšanje. Također, moja starija kćerka je imala problem s kolesterolom hormonske prirode i uz pomoć surutke je za šest tjedana poboljšala svoje zdravstveno stanje«, kaže Vesna.

Potvrda kvalitete proizvoda s farme *Koziris* su ocjene s 89. Međunarodnog poljoprivrednog sajma u Novom Sadu na kome su sudjelovali ove godine. Ponosni su na svoja tri proizvoda, koja su osvojila tri velike zlatne medalje. Jogurt je osvojio maksimalnih 100 bodova, sir za grilovanje u tipu halumi 99 bodova, a dimljeni sir 98 bodova. Ove medalje potvrdile su visok standard i kvalitetu proizvodnje ove male farme koza, te su potaknule i ohrabrine njene članove za dalji razvoj ovog posla.

Osim na Međunarodnom poljoprivrednom sajmu u Novom Sadu, *Koziris* je sudjelovao na manifestaciji *Vinski park* u Srijemskoj Mitrovici, *Kulenijadi* u Erdeviku, *Gastro Srem festivalu* u Staroj Pazovi. Također, *Koziris* se rado pridružuje i Sajmu stvaralaštva seoskih žena, a ovog ljeta su prvi put izlagali u Šidu u okviru manifestacije *Vinarske noći*. Naredna manifestacija, kojom će zatvoriti ovu sezonu je također u Šidu, a riječ je o *Srem Klob Kob Festu* 29. listopada.

Što u budućnosti čeka ovu vrijednu i poštovnu obitelj? Neki od planova koje sprema Vesna jesu da deklarira neke od sireva jer se javilo dosta vinarija, restorana i specijaliziranih prodavaonica zainteresiranih za kozije sireve, jer bi ih rado uvrstili u svoju ponudu. Također se za svoje stalne kupce trude da svake godine uvedu neki novi recept ili vrstu sira te već imaju na umu novi sir za sljedeću godinu, ali to će za sada ipak ostati samo njihova tajna.

Sara Žurovski
Fotografije: Anabela Novaković

Dani HKR: Multimedijalna večer

SUBOTICA – *Dani hrvatske knjige i riječi* – *Dani Balinta Vujkova* počeli su u srijedu, a u sklopu manifestacije, večeras (petak, 21. listopada) je na programu Multimedijalna večer, s dodjelom nagrada, koja će biti priređena u HKC-u *Bunjevačko kolo* u 19 sati. Nagradu za život-

no djelo dobiva **Ruža Silađev** iz Sonte, spisateljica koja čuva svoju sončansku ikavicu. Tijekom večeri nastupit će gosti iz *Šokačke grane* iz Osijeka, *Kraljice Bodroga* iz Monoštora i komorni sastav HGU *Festival bunjevački pisama* iz Subotice.

Colorit u Somboru

SOMBOR – HKUD *Vladimir Nazor* organizira sutra (subota, 22. listopada) likovnu koloniju *Colorit*. U prostoru Hrvatskog doma okupit će se slikari iz Subotice, Sombora i Odžaka.

Surčinsko jesenje prelo

SURČIN – U organizaciji Hrvatske čitaonice *Fischer* iz Surčina u subotu i nedjelju, 22. i 23. listopada, u prostorijama udruge održat će se *Surčinsko jesenje prelo*. Otvaranje manifestacije je 22. listopada, s početkom u 17 sati, kada je predviđeno predstavljanje radova i gastronomskih specijaliteta gostiju prela: **Jelene i Petra Narančića**, Udruženja žena *Surčinke* iz Surčina, Udruženja *Perla* iz Boljevca i Udruženja žena iz Jakova. Zatim je predviđen scenski prikaz teksta *Naše prelo prošlost oživjele* autorice **Irene Obradović**, nastup mladih tamburaša surčinske udruge i izložba starih ručnih radova *Iz ormara naših baka* kreativne sekcije HČ *Fischer*, autorice **Veronike Živanović**. U nedjelju, 23. listopada, s početkom u 17 sati, bit će održano *Prelo u slici, književnosti i glazbi*, te izložba starih fotografija *Baština Varoši i Kaniže kroz objektiv* autorice **Katice Naglič**. Nakon toga je predviđeno čitanje tekstova i poezije na temu prela i pjevanje i slušanje preljskih pjesama.

S. D.

ZKVH i NIU Hrvatska riječ na Sajmu knjiga

BEOGRAD – Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i NIU *Hrvatska riječ* predstaviti će svoja izdanja na ovogodišnjem, 65. međunarodnom sajmu knjiga u Beogradu. Predstavljanje dvaju nakladnika bit će održano u četvrtak, 27. listopada, na štandu pokrajinskih tajništava – Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice i Pokrajinskog tajništva za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama (dvorana 4).

ZKVH će od 14 sati predstaviti knjigu sabranih pjesama *Više, više od riječi* jednog od najvećih pjesnika vojvođanskih Hrvata **Vojislava Sekelja** (1946. – 2017.). NIU *Hrvatska riječ* će od 15 sati predstaviti dvije knjige pjesama autora mlađe generacije – *Zaveslaj u kraj Marrije Brzić* i *Cijeli cjelovi tuge Darka Baštovanovića*. Nastup ZKVH-a i NIU *Hrvatska riječ* na Sajmu knjiga održava se u organizaciji resornih prokrajinskih tajništava. 65. međunarodni beogradski sajam knjiga održava se od 23. do 30. listopada pod sloganom *Povratak napisanih*.

O povijesti Skenderovića u Tavankutu

TAVANKUT – ZKVH priređuje predstavljanje knjige *Tragom starih matičnih knjiga u Subotici: Povijest jedne male grane velike porodice Skenderović* autora **Ivana Skenderovića** u iduću petak, 28. listopada, s početkom u 18 sati, u Galeriji Prve kolonije naive u tehnici slame u Tavankutu. Knjiga je tiskana 2020. godine kao četvrta u Biblioteci *Prinosi za povijesna istraživanja ZKVH-a*.

Poziv za slanje rukopisa

Nakladničko vijeće NIU *Hrvatska riječ* iz Subotice poziva književne autore i autorice iz Republike Srbije koji stvaraju na standardnom hrvatskom jeziku ili na dijalektalnim govorima Hrvata da šalju svoje neobjavljene rukopise radi njihove moguće objave u idućoj, 2023. godini. Rukopise je potrebno poslati u elektroničkom obliku na e-mail: naklada@hrvatskarijec.rs. Rok za slanje rukopisa je do 31. prosinca 2022. godine. O uvrstanju nekog od rukopisa u nakladnički plan za 2023. odlučivat će Nakladničko vijeće. Prispjeli rukopisi se ne vraćaju autorima.

Rasipnost u Bunjevaca i Šokaca, kritika Andrije Pletikosića

15. listopada 1884. – *Neven* piše o uzrocima materijalnog propadanja pojedinih bačkih obitelji pod naslovom »Zašto bunjevci i šokci tako naglo propadaju?«. »Razsi-

pnost je ono zaista najveće zlog, iz kojega ostale zloće kao iz izvora izviru. ... Iz razsipanja se gizda (kićenje – primj. V. N.) izleže... Ako u gazde nema novaca, ondak se kupuje na veresiju... Udari li do toga još i malo zločesta godina, ondak se ište zajam; al kakovi? ... A kako stojimo u izobrazbi? Tu smo još odveć natrag od drugih naroda.«

16. listopada 1920. – *Neven* donosi odgovor **Mihovila Kataneca** studentu Pravnog fakulteta u Subotici **Božidaru Nikoliću**. Nikolić je u *Slobodnoj Štampi* napao *Neven* zbog toga što je studente, koji su prisustvovali na osnivačkoj skupštini Bunjevačko-šokačke stranke u Gradskoj vijećnici u Subotici 10. listopada 1920., prikazao kao oruđe Demokratske stranke. Katanec Nikolića opisuje kao agenta demokrata: »Da je bila želja i volja ovdašnjih demokrata da bunjevačko-šokačka skupština zlo ispadne i da se rastepe o tome valjda Vi ne sumnjate, jer to je stranački interes. Vi ste njihovu volju predvodeći omladinsku akciju kao predsjednik izvršili – sigurno u najboljoj namjeri – jer poričem i svaku sumnju, da bi po srijedi bio Vaš *osobni interes*, već kako rekoh: mladost, neupućenost i oduševljenje za 'ugroženo narodno jedinstvo'. Da ste dalje vrijeme u Subotici, nadalje da ste sa gospodom u demokratima i to baš oko 'Naroda' poznajete i da ste njihovog mentaliteta (ili kako *Slobodna Štampa* kaže 'psihologije drugog kraja') i da ste omladinsku akciju predvodili, ne ćete valjda poricati«.

17. listopada 1940. – *Hrvatski dnevnik* piše da je Hrvatska privredna omladina 15. listopada u prostorijama Hrvatskog doma u Subotici održala veliku zabavu i zajedničku večeru. Zabavi su prisustvovali mnogi ugledni Hrvati iz raznih staleža na čelu sa senatorom **Josipom Vukovićem Đidom**.

18. listopada 1913. – *Neven* pod naslovom »Kako voli Bíró Karoly Bunjevce?« uspoređuje uprave trojice subotičkih gradonačelnika **Ivana Mukića**, **Laze Mamužića** i **Karolya Bíróa**. Pod prvom dvojicom »svaka se varoška objava, koja je bila narodu naminjena«, izdavala i na hrvatskom. Također su školski natječaji zahtijevali od kandidata znanje hrvatskog jezika »tamo di su naša dica u većini«. »Sada je sve to zemlja progutala«, zaključuje člankopisac.

19. listopada 1871. – *Bunjevačke i šokačke novine* osvrću se na prosvjetni rad Čonopljanke **Katice Fehér** među mjesnim Hrvaticama. »Eh kad se već počimaju i naše ženske zauzimati za duševni napridak naših zapuštenih, ali zato duhom dosta snažnih Bunjevaca, onda nije moguće da Bunjevci u svojoj zapuštenosti na vike ostanu«, zaključuje člankopisac.

o onim mladićima, koji su izvjesili hrvatsku zastavu 10. studenoga 1918.

21. listopada 1921. – *Neven* piše da je po nalogu **Kristofora Svirčevića**, inspektora građanskih škola u Subotici, **Kata Taupert Sudarević**, upraviteljica subotičkih državnih škola, preuzela upravu rimokatoličke građanske škole, koju su do tada vodile milosrdne sestre opatice u svojim zgradama.

20. listopada 1923. – *Subotičke novine* donose portret **Andrije Pletikosića**, gradonačelnika Subotice. Pišu da je »proti svake pravde, iz političke manjine, uz gađenje cijeloga građanstva grada Subotice na silu metnut za načelnika«. Zatim navode da je »materijalno i moralno upropastio Suboticu, najbogatiji grad u Jugoslaviji, narezao mu 550% prireza, a sebi kupio 500 jutara zemlje«. Dodaju da je »izbacio iz gradske uprave 10 Bunjevaca činovnika«. Riječ je

Međunarodni festival tradicijskog pjevanja u Subotici

KUD Šokadija

RAZNOLIKOST

vokalne glazbene prakse

Prvo mjesto osvojila je muška pjevačka skupina KUD-a Šokadija iz Starih Mikanovaca (Hrvatska)

HKC *Bunjevačko kolo* iz Subotice organizirao je 5. Međunarodni festival tradicijskog pjevanja koji je održan 15. listopada u svečanoj dvorani Centra. Ova mlada manifestacija je za pet godina svoga postojanja i održavanja ugostila 50 pjevačkih skupina iz Hrvatske i Srbije, ukupno više od 600 izvođača.

Na ovogodišnjem Festivalu prvo mjesto osvojila je muška pjevačka skupina KUD-a *Šokadija* iz Starih Mikanovaca (Hrvatska), drugo mjesto pripalo je muškoj pjevačkoj skupini KUD-a *Batajnica* (Srbija), a treće je osvojila ženska pjevačka grupa *Banija*, Prigrevica (Srbija).

Nagrade žirija i publike

Stručni žiri koji su sačinjavale **Kristina Planjanin-Simić**, profesorica strukovnih studija na Visokoj školi strukovnih studija za obrazovanje odgojitelja u Kikindi, **Mirjana Raić-Tepić**, nastavnica u baletskoj školi u Novom Sadu i **Tamara Štricki-Seg**, nastavnica u Glazbenoj školi u Subotici, ocjenjivao je stil pjevanja, intonaciju, scenski nastup, način izvođenja, dinamiku i izvornost.

Osim nagrađenih, nastupili su i ŽPG KUD-a *Batajnica*, *Batajnica*, MPS *Ornice* i ŽPS *Ivankovke*, *Ivankovo*, ŽPS KUD-a *Šokadija*, *Stari Mikanovci*, ZUG *Čiro Lička Kaldma – Drvar*, Beograd, ŽPS *Prelje*, Subotica, te u revijalnom dijelu ŽPG Udruga *Šokačka grana*, Osijek. Specijalna priznanja uručena su: za najbolji muški vokal **Anđelku Rukavini** iz KUD-a *Šokadija*, za najperspektiv-

niju pjevačku skupinu, skupini *Prelje*, za najmuzikalnije izvođenje ženskoj pjevačkoj skupini KUD-a *Batajnica*, za najperspektivniji ženski vokal **Ines Vojnić** iz skupine *Prelje*, dok je po izboru publike nagradu osvojila ženska pjevačka skupina *Prelje*.

Bitno je da ne zaboravimo tko smo

»S obzirom na to da je u pitanju peta manifestacija Međunarodnog festivala tradicijskog pjevanja, ona je već dobila određen odziv od strane izvođača iz regije i sve se više izvođača odaziva. Izvođački nivo se podiže, mla-

KUD Batajnica

 Preleži

de pjevačke skupine još više rade na sebi i stimuliraju i druge da krenu njihovim stopama. Bitno je da ne zaboravimo tko smo, jer ako to ne znamo, ne znamo kamo idemo. Čuvati autentičnost, izvornost i svoj nacionalni identitet, sve je to bitno za nas, bez obzira kojim nacionalnim zajednicama pripadamo ovdje. Važno je njegovati ono posebno što nosimo u sebi i da to prezentiramo na najbolji mogući način te da se i kroz tradicionalnu pjesmu, izvorno izvođenje, podsjetimo tko smo i koje su to naše duhovne, kulturne i etičke vrijednosti, a tradicijske pjesme obiluju time, sadržavajući i duh naroda. Bitno je da i država pomogne, da tradicijsko pjevanje stavi na pijedestal, onako kako je to primjerice učinila Bugarska«, kaže Kristina Planjanin-Simić, misleći pri tome na ploču koju je snimio ženski bugarski zbor koji je pjevao u tisuću godina starom stilu i koja je prodana u nevjerojatnih 500.000 primjeraka u SAD.

Bio je to uspjeh koji je, među ostalim, pokrenuo pokret »svjetske glazbe« (world music).

Anđelko Rukavina kaže kako je KUD *Šokadija* prvi put na ovom Festivalu u Subotici i drago mu je što ih je ugoštila »bunjevačka grana«.

»Još uvijek postoje entuzijasti koji rade s puno optimizma, elana i naravno da mi je drago zbog nagrada na ovom festivalu. Nastojimo očuvati svoju tradicijsku baštinu, kulturu, želimo od zaborava spasiti sve ono što je ostalo iza nas, a da traje i poslije nas. Potičemo mlade da se uključuju u naš rad raznim programima. I dolaze mlađi s nama na razne nastupe. Interesira i mlade što je u svezi s našom kulturom, baštinom. Oni će to nastaviti. Svaka pjesma je dobrodošla, jer ona od čovjeka odgoni tugu i nevolju, a donosi radost i veselje«, kaže Rukavina.

Mali jubilej

Bila je ovo prigoda zahvaliti se koreografkinji **Senki Horvat** koja je sa svojim kolegama iz HKC-a 2018. pokrenula ovaj festival, a sada napušta svoj angažman u Centru.

»Ovo je naš mali jubilej, Festival se proširio u odnosu na prethodne godine i svake je godine sve kvalitetniji program. Sada se javlja više pjevačkih skupina, došli smo na taj stadij da se skupine same javljaju na Festival, a ne samo po pozivu. Kao predsjednica Festivala i članovi Organizacijskog odbora možemo pozvati nekoga, ali većina pjevačkih skupina se sama prijavljuje, dva-tri mjeseca unaprijed. I uvijek se nadamo raznim gostima i idemo putem proširenja Festivala. Ono što ističe manifestaciju jest **raznovrsnost pjevačkih stilova** koji se ovdje mogu čuti«, kaže Senka Horvat.

Festivalu su prisustvovali i uzvanici, u ime Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici, savjetnik konzula **Zdravko Vincelj**, predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić**, predsjednik Mladeži DSHV-a **Marin Piuković**, članica subotičkog Gradskog vijeća zadužena za obrazovanje i kulturu **Milanka Kostić**, a publiku i sudionike pozdravio je predsjednik HKC-a *Bunjevačko kolo* **Lazar Cvijin**.

Zvonko Sarić

Kroatistički znanstveni skup u Pečuhu

U Pečuhu je prošloga tjedna, 14. i 15. listopada, održan XVI. Međunarodni kroatistički znanstveni skup u organizaciji Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj, Katedre za hrvatski jezik i književnost Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Pečuhu, Slavističkog odbora Regionalnog centra Mađarske akademije znanosti i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. Sudjelovalo je pedesetak izlagača iz Mađarske, Hrvatske, Srbije, Bosne i Hercegovine, među kojima i predstavnici Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice: **Katarina Čeliković** s temom *Prinos hrvatskih pučkih pjesnika u Vojvodini očuvanju ikavice, kao nematerijalnog kulturnog dobra* i **Vladimir Nimčević** s temom *Prilog istraživanju veze Hrvata iz Subotice i Aljimaša od 1740. do 1921.* Na skupu je bilo i drugih izlagača

koji su se bavili temama vezanim za vojvođanske Hrvate. Skup je održan uz pokroviteljstvo Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH.

H. R.

Republika Srbija
Autonoma Pokrajina
Vojvodina
Grad Subotica
GRADSKA UPRAVA
Broj: IV-13-111-1-15/2022
Dana: 14. 10. 2022.
24000 Subotica
Trg slobode 1
Tel. 024-636-101
MUD/SU

Na temelju članka 102. stavak 2. i 3. Zakona o zaposlenima u autonomnim pokrajinama i jedinicama lokalne samouprave (*Službeni glasnik RS*, br. 21/2016, 113/2017 i 95/2018 i 114/21) i na temelju članka 35. Odluke o Gradskoj upravi Grada Subotice (pročišćeni tekst) (*Službeni list Grada Subotice*, broj 18/17, 30/17 i 5/20), načelnica Gradske uprave objavljuje

OBAVIJEST O JAVNOM NATJEČAJU

Obavještavaju se svi zainteresirani kandidati da će Gradska uprava Grada Subotice dana 21. listopada 2022. raspisati javni natječaj za popunu slobodnih izvršiteljskih radnih mjesta.

Natječaj će biti objavljen na internetskoj stranici Grada Subotice http://www.subotica.rs/index/pagelist/lg/cp/id_page_node/63

NAČELNICA GRADSKJE UPRAVE
Marija Ušumović-Davčik,
master pravica

GRAD SUBOTICA
GRADSKA UPRAVA
TAJNIŠTVO ZA GRAĐEVINARSTVO

U skladu s člankom 45a. Zakona o planiranju i izgradnji (*Sl. glasnik RS*, br. 72/2009, 81/2009 - ispr., 64/2010 - odluka US, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - odluka US, 50/2013 - odluka US, 98/2013 - odluka US, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 - dr. zakon, 9/2020 i 52/2021)

o g l a š a v a

RANI JAVNI UVID POVODOM IZRADJE PLANA GENERALNE REGULACIJE ZA NASELJE KRALJEV BRIG

Odluka o izradi navedenog plana je objavljena u *Službenom listu Grada Subotice* broj 27/2022.

Rani javni uvid bit će održan u trajanju od 15 dana, od 24. listopada do 7. studenoga 2022. godine, radnim danima od 8 do 12 sati, u Gradskoj upravi Subotice, Trg slobode 1, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, ured br. 204.

Tajništvo za građevinarstvo, kao nositelj izrade navedenog plana, organizira rani javni uvid u cilju upoznavanja javnosti s općim ciljevima i svrhom izrade navedenog plana, mogućim rješenjima za razvoj prostornih cjelina, mogućim rješenjima za urbanu obnovu, kao i efektima planiranja.

Pozivaju se tijela, organizacije i javna poduzeća koji su ovlašteni utvrđivati uvjete za zaštitu i uređenje prostora i izgradnju objekata da daju mišljenje u pogledu uvjeta i neophodnog opsega i stupnja procjene utjecaja na životni okoliš.

Pravne i fizičke osobe mogu dostaviti primjedbe i sugestije u pisanom formi Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), Trg slobode 1, od 24. listopada do 7. studenoga 2022. godine.

Primjedbe i sugestije pravnih i fizičkih osoba koje evidentira nositelj izrade mogu utjecati na planska rješenja.

Na Youtube kanalu ZKVH-a

Dokumentarci o šokačkim i srijemskim udrugama

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata objavio je na svom Youtube kanalu dva dokumentarna filma – *Šokci i baština 2020.* i *Srijemci Srijemu 2020.* Filmovi prikazuju rad udruga kulture šokačkih i srijemskih Hrvata tijekom pandemijskih mjera izazvanih koronavirusom, kada njihove istoimene manifestacije nisu mogle biti održane. Oba ostvarenja, kao svjedočanstva o tradicijskoj kulturi ovdašnjih Hrvata zapisana u jednom suvremenom medijskom formatu, sada su dostupna široj javnosti.

U dokumentarnom filmu *Šokci i baština 2020.*, koji traje nešto više od sat vremena, predstavile su se udruge KPZH Šokadija iz Sonte, UG Tragovi Šokaca iz Bača, HKU Antun Sorgg iz Vajske, UG Urbani Šokci iz Sombora, HKPD Silvije Stahimir Kranjčević iz Berega i KUDH Bodrog iz Moštoru.

Film je snimljen uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH i Pokrajinskog tajništva za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama. Producenti filma su Hrvatsko nacionalno vijeće i Cro-fond, a logističku potporu pružili su ZKVH i NIU Hrvatska riječ.

Dokumentarni film *Srijemci Srijemu* traje 55 minuta, a u njemu su se predstavili Hrvatska čitaonica Fischer iz Surčina, ZHZ Ilija Okrugić i Društvo hrvatske mladeži Zemuna, HKPD Matija Gubec iz Rume, HKPD Jelačić iz Petrovaradina i HKPD Tomislav iz Golubinaca.

Film je snimljen uz potporu Ministarstva kulture i informiranja Srbije i Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH. Producenti filma su HNV i Cro-fond, a logističku potporu pružili su ZKVH i NIU Hrvatska riječ.

U proizvodnji oba filma sudjelovali su **Lazar Cvijin** iz HNV-a i **Cro-fond** kao organizator, **Katarina Čeliković** iz ZKVH-a koja potpisuje scenarij i režiju, snimatelj i monta-

žer je **Srđan Simijanović**, glazba je djelo **Filipa Čelikovića**. Voditelji u filmu *Šokci i baština 2020.* su **Zlata Vasiljević** i Filip Čeliković, a u filmu *Srijemci Srijemu 2020.* voditeljica je **Gordana Jerković**. Logo dviju manifestacija izradio je **Darko Vuković**.

Iz ZKVH-a pozivaju gledatelje da se ujedno i pretplate (subscribe) na Youtube kanal Zavoda, kako bi redovito mogli pratiti sadržaje koje objavljuju.

D. B. P.

Književni natječaj *Za lipu rič 2022.*

U povodu manifestacije *Šokačko veče 2022.* Kulturno prosvjetna zajednica Hrvata Šokadija iz Sonte objavljuje književni natječaj *Za lipu rič 2022.*

Na natječaj se mogu prijaviti autori s neobjavljenim pjesmama, pisanim neknjiževnim dijalektom hrvatskog jezika, šokačkom ikavicom. Natječaj je otvoren do 13. studenoga tekuće godine.

Pjesme u pisanoj formi dostaviti na adresu: KPZH Šo-

kadija, Vuka Karadžića 22, Sonta, s naznakom »Za natječaj« ili na e-mail: biljaribic65@gmail.com.

Autori na natječaj mogu prijaviti jednu neobjavljenju pjesmu. Ukoliko se šalju poštom, pjesme trebaju biti tipkane na formatu A4. Pjesme prispjele na natječaj ne vraćaju se autorima. Autor prvoplasirane pjesme bit će nagrađen, a pjesma pročitana na *Šokačkoj večeri* koja će biti održana u subotu, 19. studenoga 2022., u Sonti.

XI. Ekumenski susret zborova crkvenog pjevanja

Slavimo skupa Gospodina

Jedanaesti ekumenski susret zborova crkvenog pjevanja održan je 16. listopada u crkvi uznesenja Blažene Djevice Marije u Zemunu. Svake godine ova manifestacija uzima za moto redak Evanđelja Velikosvećeničke Kristove molitve koja bitno uključuje poziv na jedinstvo onih koji su pošli za njim »Kao što si ti Oče u meni i ja u Tebi, tako neka i oni u nama budu jedno...« (Iv. 17,20). U crkvi prepunoj posjetitelja susret su svojim nastupom otvorili domaćini – mješoviti pjevački župni zbor *Sv. Cecilija* pod vodstvom dirigentice **Nine Fuštar**, a potom su se publici predstavili: Pjevački zbor *Pojocha družba* iz Beograda pod vodstvom dirigentice **Višnje Dimitrijević**, mješoviti zbor Slovačko-evangeličke crkve *Tilia* iz Stare Pazove koji vodi dirigentica **Ana Đurđević**, Zbor *Ars vocalis* iz Beograda pod dirigentskom palicom **Miroslava Arbanovskog**, ansambl *Zlatne godine* iz Velike Gorice pod vodstvom pjevača i zborovođe **Siniše Beloševića**, *Merry Gospel zbor* iz Beograda s dirigenticom **Marijom Kuburić Borović**. Kao solist je nastupio **Aleksandar Pantelić** izvođači dijelove iz istočne liturgije. Na orguljama je nastupio **Nikola Lekić** izvođači varijacije originalnih tema za orgulje.

Susret je, kao i uvijek, obilovao bogatim programom različitih kršćanskih zajednica, a posjetitelji su slušali pjesme koje su komponirali stari majstori i koje se izvode u zajednicama iz kojih sudionici dolaze.

Voditeljica susreta i članica župnog zbora **Iva Miloš** obraćajući se nazočnima istaknula je želju župne zajednice Zemun da govoreći o jedinstvu kršćana potaknemo sve kršćane da dublje žive Evanđelje, da budemo apostoli današnjeg vremena i da u njemu budemo nosioci ljubavi, mira i radosti...

Koncertu su nazočili i nadbiskup beogradski i metropolit mons. **Stanislav Hočevar**, umirovljeni biskup kotorski mons. **Ilija Janjić**, profesorica i voditeljica zbora s. **Cecilija Tomkić** iz Srijemske Mitrovice, te brojni svećenici Katoličke, Pravoslavne i Evangeličke crkve, te Islamske zajednice.

Na koncu susreta inicijator i domaćin ovog susreta župnik preč. **Jozo Duspara** pozdravio je sve goste i napomenuo da su predstavnici zajednica koji su sudjelovali na susretu vjernici koji žive svoju vjeru, te time pokazuju da mogu svojom različitosti živjeti zajedno i doprinijeti društvu.

Mons. Hočevar je ovom prilikom govorio o jedinstvu kršćana, te je istaknuo da je osobito svjedočenje ekumenizma na ovom susretu zajednički nastup svih sudionika.

Izvođači su zajedno izveli u slavu Gospodina: *Slavim te, Gospode (Bacha)*, *Tebe pojem (Mokranjac)* i *Milost (Newton)*. Ovom prigodom okupljenima su se obrati-

li svećenik Srpske pravoslavne crkve, protonamjesnik **Rade Jović** i svećenik Slovačko-evangeličke crkve iz Stare Pazove **Igor Feldi** kao i predstavnik uprave za suradnju s crkvama i vjerskim zajednicama **Gavrilo Grban**.

Pokrovitelj susreta je Uprava za suradnju s crkvama i vjerskim zajednicama pri Ministarstvu pravde, te fondacija **Ana Knežević**.

Iva Miloš

Prekogranična suradnja

Kroz projekt prekogranične suradnje »PLA-PET 2022« kojeg financira Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije Republike Hrvatske, u kojem kao partneri sudjeluju rimokatolička župa sv. Jakova iz Plavne i grkokatolička župa Pokrova presv. Bogorodice iz Petrovaca, u sklopu druge projektne aktivnosti – studijskog putovanja s ciljem međusobnog upoznavanja i povezivanja, gosti iz Bačke su u subotu, 15. listopada, posjetili Vukovar i Petrovce.

Putovanje je započeto misnim slavljem, a putnicima iz Bačke se pridružio i grkokatolički svećenik **Vladimir Sedlak**, župnik u župi Pokrova presvete Bogorodice iz Petrovca.

Obišli su Vukovar, Vukovarski vodotoranj, Memorijalno groblje, franjevački samostan i crkvu sv. Filipa i Jakova. Sljedeća destinacija bila je Petrovac u Općini Bogdanovci, gdje su se u spomenutoj crkvi upoznali s poviješću kako crkve, tako i samoga mjesta.

Po povratku u Plavnu, Plavanjci su imali samo riječi hvala, a napose su zahvalni vlč. Vladimiru Sedlaku i župniku vlč. dr. **Marinku Stantiću**.

A. Š.

Mons. Dražen Kutleša novi predjesnik HBK-a

Splitsko-makarski nadbiskup i porečki i pulski apostolski upravitelj mons. **Dražen Kutleša** izabran je za novog predsjednika Hrvatske biskupske konferencije u utorak, 18. listopada, na 65. plenarnom zasjedanju Sabora HBK-a u Zagrebu. Mons. Kutleša, kako prenosi IKA, izabran je na petogodišnji mandat, nakon što je tu službu u dva mandata obnašao mons. **Želimir Puljić**.

Sveta Stolica, dekretom od 15. svibnja 1993. utemeljila je za katoličke biskupije na području Hrvatske – Hrvatsku biskupsku konferenciju (HBK) odobrivši njezin statut.

Statut HBK-a obnovljen je 5. veljače 2000. godine, a Hrvatsku biskupsku konferenciju čini 17 (nad)biskupija koje tvore četiri metropolije: Zagrebačka, Splitska, Đakovačko-osječka i Riječka te jedna samostalna Zadarska nadbiskupija i Vojni ordinarijat.

Blagoslov Vukovog križa

U nedjelju, 23. listopada, bit će blagoslovljen Vukov (Čonjin) križ koji se nalazi na Verušiću, mjestu nadomak Sušice. Prije 90 godina križ su na slavu Božju podignuli **Šime Vukov** (Čonja), njegova supruga **Roza**, rođena **Budinčević**, i kći **Slavica**, a devedeset godina kasnije križ su obnovili zet **Bela Peić Gavran** i sinovi **Dragomir** i **Radoslav Peić Gavran**, snaha **Jasna** i unučad **David**, **Filip** i **Luka**. Sam čin blagoslova križa bit će nakon svete mise u 11,15 u kapeli sv. Leopolda na Čantavirskom putu, gdje se u blizini križ i nalazi.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Čovjek se oduvijek pitao ne ljubi li Bog više one kojima je ovozemaljski život lakši. No, Božja ljubav se ne može mjeriti ovozemaljskim olakšicama, jer je njihovo obilježje prolaznost. Njegova je ljubav vječna, te donosi i darove koji su za vječnost. Teško nam je to razumjeti, jer je naše iskustvo ljubavi vezano samo za ovaj svijet. Ipak, Božja riječ daje nam utjehu i ohrabrenje u našim životnim teškoćama, a njegova nas ljubav štiti, čak i onda kada mislimo da smo sami. A u vječnosti će nam se razotkriti veličina ljubavi kojom nas je Bog ljubio dok smo boravili na zemlji.

Božja prisutnost

Patnja i nepravda mučile su čovjeka od davnina. U takvim situacijama ljudi su se pitali gdje je Bog, vidi li njihovu nevolju i zašto na nju ne odgovara. Zato Stari zavjet često govori o čovjeku patniku, onome koji je siromašan, napušten, na margini društva, za kojega se nitko ne zauzima nego ga moćnici još više guraju u bijedu i odstranjuju iz zajednice. Iako se, ljudskim očima gledano, čini da je takve ljude i Bog napustio zbog onoga što prolaze, to ipak nije istina. Bog je uz njih više nego uz bilo koga drugog, »sluša molitvu potlačenoga« (Sir 35,13). I psalmist kaže: »Blizu je Gospodin onima koji su skršena srca, a klonule duše spasava« (Ps 34,19). Dakle, nevolje i patnje ne znače Božju odsutnost. Dapače, one su znak Božje prisutnosti u ljudskome životu. Njegova obećanja vjernima nisu da će ih osloboditi od patnje na zemlji već od vječne patnje, a u zemaljskoj patnji da će biti uz njih. Bog daje snagu onome tko je u nevolji da izdrži dok ne dođe trenutak izbavljenja. Zato vjernik ne očajava nego sve stavlja u ruke Božje. Moli s pouzdanjem i strpljivo čeka Božje djelovanje. Mnogi sveci i teolozi znali su reći da Bog onome

Bog ljubi patnika

koga više ljubi daje veći križ, ali mu daje i snagu da taj križ iznese do kraja. Mnogi su sveci tako bili izloženi duhovnim i tjelesnim patnjama, ali nisu optuživali Boga da ih je napustio nego su vjerovali i znali da je uz njih, čak i kada im se činilo da nije. Kada im se činilo da su sami i od Boga napušteni, snažnije su molili, ne da ih Bog izbavi patnji, nego da osjete njegovu blizinu. Stoga u patnjama ovozemaljskog života ne očajavamo nego se oslonimo na Boga.

Poniznost

Bog sluša čovjekovu molitvu i pomaže mu, ali ima i neka očekivanja od njega. On ne voli oholog čovjeka koji sebe smatra pravednikom, a druge podcjenjuje. O tome govori i Isusova prisposoba o farizeju i cariniku (usp. Lk 18,9-14). Iako je farizej poznavao i ispunjavao vjerske propise, ipak nije činio ono što je Bogu milo, jer je na druge gledao s visine, a sam je sebe nazivao pravednikom. On je svoju molitvu počinjao riječima: »Bože, hvala ti što nisam kao ostali ljudi: grabežljivci, nepravednici, preljubnici ili – kao ovaj carinik« (Lk 18,11). Sam je sebe stavio iznad mnogih, pa iako nije bio grabežljivac ili preljubnik, njegova oholost i nadmenost ga je svrstala među mnoge grešnike. S druge strane, carinik koji se nije mogao pohvaliti poštivanjem vjerskih propisa niti nekim velikim dobrim djelima, Bogu je miliji, jer je svjestan svoje malenosti pred Bogom. Ne uspoređuje se s drugima, niti želi sebe prikazati u boljem svjetlu, navodeći neke lošije od sebe nego jednostavno moli: »Bože, milostiv budi meni grešniku!« (Lk 18,13). Poniznost i svijest o svojoj grešnosti, te kajanje za ono loše što smo činili, to je stav kakav Bog želi. On vidi sve dobro što činimo, ali i ono loše, te želi da se za to loše iskreno kajemo.

Veronika Evetović, ezermešter (majstorica za sve)

Kreacije i majstorije

Kao rođenoj Tavan-kućanki, posebno su joj dragi motivi koji je podsjećaju na njen zavičaj, pa je tako od slame napravila i jedan autentičan tavankutski salaš te crkvu Srca Isusovog

Od slame, drveta, lima, željeza, gline, betona... Su-botičanka, rodom iz Tavankuta, **Veronika Evetović** svojim parom »zlatnih« ruku zna napraviti što god zamisli(te) i poželi(te). Može to biti neki kreativni predmet, kućanski namještaj, upotrebnii ili ukrasni predmet za dvorište, a osim što sve to izrađuje, zna i popravljati. Bilo koji kućni električni aparat da se pokvari, ona će ga rastaviti, pomno proučiti i na koncu vratiti u funkciju, pa što na koncu reći za nju već da je tzv. ezermešter (majstorica za sve).

Urođeni talent

Veronika je svoju kreativnost počela ispoljavati još kao dijete. Na tavankutskom salašu, gdje je živjela do 1970. kada se doselila u Suboticu, dugo nije bilo struje što je, osobito kod djece, znalo biti poticajno za razvoj mašte i kreativnosti. Budući da je oduvijek voljela stvarati nešto rukama, kao i od bilo čega sama nešto napraviti, počela je s

heklanjem, potom štrikanjem džempera za što joj je otac napravio igle, a pravila je sebi i igračke.

»Dok sam čuvala guske na salašu, plela sam od slame kandila i nike sitnice koje smo ko dica sami izmislili. Pravili smo i lutke od kuruza, di im je tilo bilo očišćeni klip, kosa im je bila kika koju smo ispleli, haljina je bila od ljuskure, a lutke smo pravili i od same ljuskure, dok smo od kuružne pravili konje, krave i druge životinje«, kaže Veronika, dodajući kako vjeruje da su joj kreativnost i spretnost urođeni, a ne naslijeđeni.

Veronika je posljednjih 14-15 godina članica slamarskog odjela HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta, a na sekciju je donedavno išla u Hrvatsku čitaonicu Subotica.

»Što se tiče slika od slame, nemam posebno omiljene motive. Jednostavno kad počmem radit, onda mi dođe ideja. Jedino kad jaje radim, znam kako ću jel to prija tog moram nacrtat. Ne volim kopirat i recimo ne volim kad se ružice meću na jaja. To se kadgod nije tako radilo, mož bit kaka lala jel zumbul, al ne ruže. Na jajima najviše volim

šlingeraj. Dosta pravim i predmete od slame – razne kutije, knjige, molitvenik na postolju, Isusa na križu, vince... Sve je to za darove za razne prilike, a što god i prodam. Napravila sam jedared sve ukrase od slame (zvizdice i toranj) za naš božićni bor i adventski vinac», navodi ona.

Kao rođenoj Tavankučanki, posebno su joj dragi motivi koji je podsjećaju na njen zavičaj, pa je tako od slame napravila i jedan autentičan tavankutski salaš te crkvu Srca Isusovog.

»Salaš ima otvoren ambetuš, stepenicu, tu su i špajc, košara s dvojica vrata (jedna za konje, a druga za krave), svinjak, misto di se držalo sino, ondak čardak, banja peć, bunar, poljski wc, alov, tu je kuružna, listve za tavan, klupica, astal, drvo ora, ograda pored koje se s jedne strane ulazilo, a s druge izlazilo, a kapija je uvijek bila otvorena. Što se tiče crkve, imala sam želju napraviti tavankutsku, jel sam tamo krštena, primila prvu pričest, krizmana i vinčana i to je moja crkva, tako je ja zovem. U međuvremenu su metili sat i njega planiram dodat ove zime, samo još da smislim kako ću to napraviti. Pravila sam je jedno šest miseci. Brod je bilo najteže raditi, maketu sam napravila od kartona i na nju sam lipila slamu. Ona dosad još nigdi nije bila izložena.«

Radovi od drugih materijala

Osim sa slamom, Veronika spretno radi i s brojnim drugim materijalima.

»Godinama sam išla na *Etnokamp* Hrvatske čitaonice di sam na radionicama uvijek što god drugo pravila s di-

com. Pravili smo recimo Betlem u koji sam uvela i struju. Konstrukcija se pravila od šperploče i oblagala se korom od borovog drveta. Izlivali smo figure od gipsa. Izlila sam digod iljadu figura, a dica su i farbala u likove i životinje. Onda smo od plastični boca svašta pravili. Pravili smo i od

betona i džakova od jute vaze različiti veličina, ko i držače za sviće.«

Napravila je Veronika od drveta i razne poljoprivredne strojeve poput vršalice na sivogas (u nju je stavila elektromotor iz miksera pa je i pokretna), bode za vučenje alata, te tragač i čardak, a kada je namještaj u pitanju, izradila je elemente za svoju kuhinju.

Njezino dvorište prepuno je raznih upotrebnih i ukrasnih predmeta od željeza ili lima, koji su također njezinih ruku djelo: bunar, velika ljujaška, stalak za sušenje rublja, držači za cvijeće, zatvorena terasa ispred ulaza u kuću, roštilj, dvorišni tuš...

Također je majstorica i za popravljivanje električnih aparata, kao i za struju.

»Nijedan električni aparat ne da mi nije stran već svaki znam opraviti kad se pokvari iako me tom nikad niko nije učio. Prosto imam želju, kad se kaki aparat pokvari, da ga rastavim, proučim kako izgleda, kako bi ga znala opraviti, što i uspijem. Kad smo kupili ovu kuću i kad smo uveli struju, sve žice sam ja sama razvukla po mojoj želji, samo je došao majstor da i priključi na sat.«

Više je stotina različitih predmeta od svakojakog materijala raspoređenih ili posloženih na policama, u kutijama, prostorijama i dvorištu Veronikine kuće od kojih bi se mogao napraviti povećati kućni muzej. Mnogi njeni radovi krase i druge domove, a bilo bi uistinu lijepo kada bi se za Veronikin rad od slame – crkvu Srca Isusovog jednoga dana našlo posebno mjesto u ovoj tavankutoj crkvi ili župi.

I. Petrekanić Šić

O prezimenima bačkih Hrvata (XXIII.)

Piše: Vladimir Nimčević

Đelmiš Šetro

Ova obitelj spada u red onih hrvatskih obitelji koje se odlikuju ne samo starinom i kontinuitetom nego i zaslugama za Bečki dvor i Suboticu. Još 31. III. 1699. car **Leopold I.** je u Laxenburgu izdao plemićki list subotičkom potkapetanu **Petru** i njegovoj supruzi **Stani**, te Petrovom bratu **Jakovu** i Jakovljevoj supruzi **Olivi** i njihovim potomcima.

Đelmiši su pokatkad bilježeni u maticama kao Đelmišovići. Kao i mnoge druge hrvatske obitelji Subotice i Sombora, razgranali su se u nekoliko ograna. Iznjedrili su nekoliko velikana, čije biografije su zastupljene u *Leksikonu podunavskih Hrvata*. Po povijesnom značenju se izdvaja u novijoj povijesti **Grgo** (1882. – 1962.), jedan od sudionika Velike narodne skupštine u Novom Sadu (25. XI. 1918.). On se politički angažirao nakon Prvog svjetskog rata kao agitator Demokratske stranke i pokrenuo glasilo *Narodna rič*, gdje je zastupao njene interese i kritizirao članove Bunjevačko-šokačke stranke i župnika sv. Terezije Avilske **Ljudevita Budanovića**, koji je bio spiritus movens svih bunjevačko-hrvatskih akcija u Subotici. Također, ništa manji povijesni trag ostavio je slikar **Luka** (1899. – 1979.).

Genealogija Luke Đelmiša

Slikar Luka ima plemenito podrijetlo, ali nije uživao nikakve privilegije. Potekao je od skromnih roditelja. Štoviše, rođen je kao izvanbračno dijete. Njevog predač u 6. generaciji **Grgo**, sin **Albe Đelmiša** (r. 27. II. 1734.) oženio je 18. XI. 1759. **Jelisavetu**, kćerku **Mihajla Tikvickog**. Dana 9. II. 1763. rođen je sin **Lazar**, koji je 21. XI. 1781. oženio **Martu Rudić**. U zapisu o vjenčanju ispred imena ženika stoji slovo *D*, koje je zapravo kratica za dominus (gospodin), a u napomeni o njegovom staležu pridjevnik nobilis (plemeniti). Lazar i Marta su dobili sina **Roku** (r. 12. VIII. 1798.), koji je 12. XI. 1817. oženio **Klaru**, kćerku **Andrije Vojnića** i **Janje Tikvicki**. Već 2. III. 1819. rođen je njihov sin **Mihajlo**, koji se 1839. u crkvi sv. Roka oženio **Julijanom**, kćerkom **Šimuna Merkovića** i **Ane Dželatov**. Dana 21. srpnja 1845. dobili su sina **Jakova**, koji je 4. XI. 1868. sklopio brak s **Anom**, kćerkom **Marka Mačkovića** i **Terezije Šarčević**.

Njihov sin **Stipan** (r. 4. VIII. 1876.) postao je pomoćnikom strojobravarom (géplakatos segéd). S **Marijom**, kćeri **Antuna Nimčevića** i **Jage Sarić**, začeo je izvanbračnog sina **Luku**, (r. 1899.). Mali Luka je do udaje njegove matere za njegovog prirodnog oca (21. II. 1900.) nakratko nosio materin prezime – Nimčević. Prigodom vjenčanja Stipan je upisan kao **Đelmiš Šetro**.

Trag u umjetnosti

Lik i djelo slikara Luke Đelmiša proučeni su u osnovnim crtama. Poznato je da je od 1924. do 1926. studirao na Visokoj umjetničkoj školi u Budimpešti (Képzőművészeti Főiskola) u klasi profesora **Gyule Rudnaya**. Od 1929. do 1930. usavršavao se u Firenci, na tamošnjoj Akademiji lijepih umjetnosti (Accademia di Belle Arti). Tijekom desetogodišnjeg boravka u Italiji (1928. – 1938.) priredio

je nekoliko samostalnih izložbi u Rimu, Trentu, Veneciji, Genovi, Cremoni, Milanu i drugim centrima slikarstva. Talijanska umjetnička kritika ga je zapazila i pisala o njegovom opusu (pejzaži i mrtva priroda).

Po povratku iz Italije živio je u Budimpešti. Stvarao je na likovnoj koloniji Bükki (Bükki Művésztelep). U rodnoj Subotici izlagao je 1932. na izložbi *Bački umjetnici*, koju je organizirao lokalni kolekcionar **Jovan Milekić** i osnivač tzv. Bačkog muzeja. Mjesni list *Napló* posvetio mu je tom prigodom članak pod naslovom *Uspjeh slikara Luke Đelmiša u Italiji* (16. XII. 1932.). Također je izlagao u Novom Sadu (prosina 1941.) i tom prigodom je dobio srebrnu medalju. Nakon Drugog svjetskog rata također je sudjelovao na značajnijim izložbama u Budimpešti. Zavičajna galerija Gradskog muzeja u Subotici priredila mu je 1969. samostalnu izložbu

Veliki veš

Pamtim još ko dite da se u našoj kući veliki veš uvijek prao ponedjeljkom. Samo se pazilo da ne bude neki veći svetac tog dana, a o tom je mater uvijek vodila računa, da se ne bi ogrišila. Užina se nije kuvala na taj dan, samo se podgrijalo ono jilo što je ostalo od nedilje. Mi dica smo dan ranije morali uzet čisto ruvo, i morali smo se prisvuć, i ostavit prljavo za pranje. Mater je uranila prije zore, potpalila šporelj i metila veliki lonac da se voda grije. Imali smo lipo drveno korto, al bilo je i ono plejano, koje je bilo veće, pa se najčešće u njem pralo, a metalo se na dvi hoklice, da bude lakše prat, i da se ne privrne. Koristili su se i lavori, jer je bilo raznog veša, koje nije išlo jedno s drugim. Više puta se asnirala i voda u kojoj je prokuvana lukšija ili pepo od bukovog drveta. Obaško su se prale košulje od puplina, bile ili plave, a obaško šareni veš. Pralo se sa kućevnim sapunom, kojeg su stare žene same pravile od žive sode i masnoće posle karbinja. Taj sapun je uvijek stojo na tavanu, za gredom, isičen u kocke. Onaj veš koji je tribalo iskuvavat, mater stavi u lonac i nožom sitno nastruže sapuna u tu vodu za iskuvavanje. Više puta se taj veš moro promišat varjačom da ne bi zagorio. Pralo se na ruke, koristila se i rebrasta daska, koju smo zvali ribaljka, a prakljačom se lupalo po vešu priko daske. Veš se kasnije ispiro u više voda, a ako

je tribalo nešto provuć kroz veš-plav, a to su bile najčešće košulje i bluze, onda se u jednoj posudi istope male kuglice veš-plava, koji se kupovo u dućanima, i ostavi se da roba malo povuče boje koju je izgubila prilikom pranja. Nešto i od veša, a najčešće posteljina je štiršana, isto u posebnim lavorima ili loncu. Naše mame su i štirku same pravile, iako je bilo kupit u dućanima, šporovalo se. Neko je to radio u vodi u kojoj se skuva malo brašna, a neko u vodi u kojoj se kuva krumpir. Opran veš je bio raširit na nerđajućem drotu koji je bio razvučen između bagremova, a neki komadi, čakšire i suknje za svaki dan, metnu se po prošču. Dok se veš sušio, mi dica se nismo smili fodbaloval blizu da ne bi uprljali to što je mama oprala. Ako je bilo litno vrime i suvo sa blagim vitrom, pa ako se veš brzo osuši, nosi se unutra na peglanje onom teškom peglom u koju se mećala žeravica da se pegla ugrije i drži toplotu. Nije bilo fajtalice, pa je mama iz usta prskala vodu po robi da se lakše opegla.

Tog dana mater se umori od posla, ruke je zabole i jedva čeka da se sve zgotovi i da sidne da se odmori. Sledeće nedilje opet sve iznova. Kad se koliko čega prljavog skupi za pranje. Zimi ima manje pranja, a teže je veš sušiti zbog ladnoće, pa se unosi unutra, u sobe, di se loži.

Vinko Janković

Kravata i od papira

Kravata je hrvatski simbol univerzalno poznat i cijenjen. Dan kravate obilježava se 18. listopada, kako u Hrvatskoj tako i u drugim zemljama okruženja. Na ovaj dan mnogi su stavili/vezali kravatu i time obilježili njen dan. I mališani u vrtićima i školama rezali su, crtali, bojjili, lijepili i izrađivali vlastite unikatne kravate. Neki od njih su zavirili u ormare tate, djeda i vezali kravatu oko vrata, a sve kako bi podržali Dan kravate.

Hrvati su svijetu podarili kravatu, ali su je drugi narodi dalje njegovali, razvijali i usavršavali. Amerikanci su koncipirali kravatu u tri dijela i tako je tehnološki usavršili. Najznačajniji doprinos razvoju kravate dali su Francuzi, Englezi i drugi europski narodi. Stoga je kravata i simbol Europe.

Kravata se smatra simbolom otmjenosti i kulture odijevanja.

Evo niza zanimljivosti o kravata:

- Muškarci su uvijek nosili nešto oko vrata. U 18. stoljeću su u modi bili rupci koji su se vezali ispod ovratnika kako bi se manje prljao i dulje služio.

- Danas možete kupiti neprobojnu kravatu dizajniranu za kalibar 9 mm, ali možete kupiti (ako možete) i kravatu optočenu dijamantima i zlatom, cijena joj je »skromnih« 220 tisuća dolara.

- Amerikanci godišnje potroše oko milijardu dolara na kupovinu oko 100 milijuna kravata, no najveći proizvođač nalazi se u Kini, gdje se godišnje proizvede oko 200 milijuna kravata.

- Postoje ljudi koji sakupljaju kravate, kao kolekcionari, i njih nazivaju *grabatolozima*.

- U 19. stoljeću postojala je praksa koja je i danas prisutna, a to je da se crna kravata nosi za vrijeme žalovanja, a bijela za balove, svečane večere...

- Neki podaci govore da oko 600 milijuna stanovnika Zemlje svaki dan nosi kravatu.

- Tijekom Francuske revolucije (1789. – 1799.) politička uvjerenja su se prikazivala u boji kravate.

- Prvi udžbenik vezanja kravate pojavio se 1818. godine i zvao se *Necklothitania*.

- Za izradu kravate od svile potrebno je 110 čajura svilene bube.

- Pravila za nošenje kravate su vrlo jasna, no treba pripaziti i na kvalitetu. Tako se smatra da je dobra kravata izrađena od kvalitetne svilene tkanine i da ona dobro drži čvor. Što je gušća tkanina, čvor će bolje držati.

- Stručnjaci kažu kako neformalni stil zahtijeva svjetliju kravatu, a poslovni jednobojnu, te na pruge ili sa sitnim dezenima.

- Kravata se nikada ne nosi uz sportsku odjeću!

Nacionalni kviz za poticanje čitanja 2022.

Nije lako kad si mlad

Novom školskom godinom započeli su i novi kvizovi za poticanje čitanja. Prvi je uvijek Nacionalni kviz za poticanje čitanja koji organiziraju Knjižnice grada Zagreba, Hrvatski centar za dječju knjigu te Odjel za djecu i mladež s Mediotekom Gradske knjižnice. Kviz se provodi i u Subotici i okolici posredstvom Gradske knjižnice Subotica, za djecu viših odjela osnovnih škola koji nastavu pohađaju na hrvatskom jeziku.

Kviz se organizira u sklopu manifestacije *Mjesec hrvatske knjige*, koja je ove godine posvećena mladima jer je 2022. godina proglašena Europskom godinom mladih. Tema glasi »Generacija K«, čime se aludira na postojeće podjele generacija, a stavlja naglasak na dva ključna pojma – knjigu i knjižnicu. Moto ovogodišnjeg Mjeseca hrvatske knjige je »Misli na sebe – čitaj!«. U tom duhu Nacionalni kviz za poticanje čitanja, kao jedan od središnjih programa manifestacije, nosi naziv *Nije lako kad si mlad*.

Kao i prošle godine, za rješavanje online kviza koji se nalazi na <https://www.mhk.hr/kviz/> potrebno je pročitati tri knjige:

1. **Elizabeta Končić Trlek:** *Pošta za Li*
2. **Zoran Pongrašić:** *Krize su seka i seka*
3. **Ivana Šojat:** *Oblak čvoraka*

i poslužiti se određenim online izvorima.

Važne obavijesti:

Rok za rješavanje online upitnika je 25. listopada, a kod popunjavanja kviza potrebno je u padajućem meniju odabrati mjesto i školu koju pohađate. Samo točno popunjeni upitnici sudjeluju u izvlačenju nagrada. U Hrvatskom centru za dječju knjigu u Zagrebu krajem listopada bit će izvučena imena dva učenika koji će biti nagrađeni trodnevnom putovanjem u Zagreb na završnu svečanost i javno izvlačenje nagrada koje će biti upriličeno 15. studenoga u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici.

Za ostale sudionike Gradska knjižnica Subotica osigurat će i 15 utješnih nagrada.

Čitajte i uživajte u odličnim knjigama. Sretno!

B. I.

Hrckov spomenar

ZOVEM SE: **Petar Đukić**

IDEM U ŠKOLU: OŠ *Matko Vuković*, Subotica – 1. razred

IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: treniram judo

VOLIM: čitati knjige i stripove

NE VOLIM: da me netko gnjavi

U SLOBODNO VRIJEME: skačem na trampolini

NAJ PREDMET: vjeronauk

KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: naučnik

Too
Optika

DR. VUJI

551-045

Subotica, kod glavne pošte.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabant), motor. Tel.: 024/528-682.

Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, virangoši, stol, stolice, bunjevačka ruha, marama, pregače i sl. Tel.: 024/532-570.

Prodajem plac u Borči, 12 kilometara od centra Beograda, veličine 5 ari i tražim njegovateljicu za teško pokretnu osobu. Tel.: 060 3105572.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Miro, 0036-30-288-93-33.

Izdaje se u arendu – zakup poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci, površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063/509-902.

Prodaje se pneumatska 4. redna sejačica 2016. g. iz Agrije, elektronska sjetva (tri para ploča za kukuruz, sunčokret i soju), Lada Samara 90 (150 eu), špediter (150 eu), starinski ormari i sl. Tel.: 024/532570 ili 0600532570.

Prodaje se poslovni prostor i stan od oko 600 m² u Ulici Huga Badalića 6, Subotica. Tel.: 069 2887213.

Izdaje se jednosoban stan na Proizvki u Subotici (42 kv, 4. kat, centralno grijanje s alokatorima, mali troškovi održavanja). Cijena je 120 eura plus režija. Info na telefon: 063/8857124.

Prodajem ili mijenjam poslovni prostor u neposrednoj blizini centra Šida površine 100 m², za nekretninu na Hrvatskom primorju. Sve informacije na telefon: 062/8681437 ili 064/6590730.

Prodajem ili mijenjam dvoetažni stan površine 77,5 m² u centru Šida kod gradske tržnice (Karadorđeva 17), za nekretninu na Hrvatskom primorju. Stan je novoizgrađen s centralnim grijanjem. Informacije na telefon: 060/0289407 ili 060/7158020.

U Somboru **prodajem** kompletno završenu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 064 2808432; 025 5449220.

Prodajem kuću za odmor, 40 m² na placu od 500 m², na Hvaru, s dvije sobe, kuhinjom i kupatilom, s namještajem. Kuća je 13 km od Sućuraja, 100 km od glavnog puta. Do mora je 1 km ili 2,2 km. Cijena 45.000 eura. Tel.: 062 205973.

Hrvat, katolik iz Slavenske Orahovice kod Osijeka, zaposlen, vlasnik kuće i auta, traži djevojku iz Subotice do 31 godine za upoznavanje i brak. Ivan Peček.

Prodaje se trobojni plug (14 cola) obtač regent fiksno s predplužnjacima i 2 crtala i 2 kotača u radnom stanju (2.200 eura). Telefon: 064-228-11-00.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (Sl. glasnik RS, br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA NIJE POTREBNA IZRADA STUDIJE O PROCJENI UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Dana 13. 10. 2022. godine donijeto je rješenje pod brojem IV-08/I-501-223/2022, kojim se utvrđuje da nije potrebna izrada studije o procjeni utjecaja na životni okoliš projekta: Tehnička dokumentacija radio stanice – FM predajnika HIT MUSIC FM 105.2, na lokaciji Subotica, Crveno selo, ETV 105.2 MHz na k. p. br. 33900/3 KO Donji grad (46.0752778°, 19.6291667°), čiji je nositelj »RADIO HIT FM« DOO, Alekse Nenadovića 19, Beograd.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja. Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internetskoj adresi: http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/501-223-2022.pdf.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji

VAŽI DO 25. 10. 2022.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTI te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sati i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU Hrvatska riječ.

Zapis s putovanja

Bokovi puni vjetra (I. dio)

Putovanje, prema nekim definicijama koje sam pro-našla, podrazumijeva kratkotrajnu promjenu mje-sta, pa u tom smislu može biti turističko ili poslov-no, a može se razlikovati i po načinu. Meni je sve ovo tako površno i sigurno ne uključuje sva iskustva, zbog kojih i putujem. Popularna psihologija ima te pristupe koji su meni zanimljivi i koji uključuju putovanje bića u smislu svih promjena koje mu se događaju. Nikada se nisam vratila ista s nekog poslovnog ili turističkog putovanja. Većinom sam ispunjena, sretna, puna dojmova i novih planova. S posljednjeg putovanja vratila sam se pobrkana na svim posljedicama koje su me zadesile.

No, s ovog putovanja ne želim prenijeti, barem ne namjerno, što se dogodilo s mojim bićem, već pokušati opisati što znači jedriti prvi put u životu. Znam, ne može bez emocija, ali ću ih držati po strani koliko god je to moguće.

Konačno u Splitu

Jedrilica nas je čekala u splitskoj luci, a kako smo krenuli noću, stigli smo prije nego što je bila spremna za ukr-caj, pa smo čekanje iskoristili za kratku šetnju Splitom, kako bih konačno udahнула njegovu rivu i ulice. Bilo je malo, ali i to malo je ono što sam priželjkivala. Krajikom oka poslikala sam sve kavane baš onako kako sam ih zamišljala čitajući knjige. Split i ja imamo dogovor oko mog povratka, pa mirno nastavljam priču o isplovljavanju.

Kad smo unosili stvari, počeo je pljusak i kad sam prvi put ušla u malu jedrilicu, sa svoja dva suputnika i hrpom stvari, pomislila sam da će biti veliki izazov provoditi dane zatvorena sa svim stvarima i ljudima, ako vrijeme bude takvo kakvo nas je čekalo. No, kiša je prestala za manje od pola sata i isplovili smo u smjeru prvog odredišta, do obližnje Milne na otoku Braču. Uzbudjenje me obuzelo čim se upalio motor i nije me pustilo ni nakon što je avantura završila.

Da, znam da zvuči malo čudno kad spomenem palje-nje motora, a jedrim, ali kad treba brzo stići na odredište,

a vjetar ne puše jako, jedrilicu pokreće motor. Svakako, sve nam je to bilo novo. Ta dva sata plovidbe iskoristili smo da upoznamo bitne dijelove jedrilice, opipamo kormilo, pobrkamo sve bitne nazive i pojmove i upoznamo dupine. Sasvim slučajno primijetili smo ih sa strane, vjerojatno su došli za jednim od brojnih brodova koji su stizali u veliku splitsku luku. Kako sam ja vozila i dobila upute da idem do zadane točke, malo sam kasnije reagirala na oduševljenje odraslih, no veseli dupin mi je pokušao dati vremena i posebnog pozdrava skočivši i veselo poskakujući. To su scene i situacije koje zauvijek ostaju tu gdje jesu i nikada neće nestati.

Milna za milinu od početka

U Milni je naš kapetan znao za mjesto gdje možemo dobiti besplatan vez. Tako je i bilo. A na obali je naše konope dočekao stariji gospodin **Karlo**, umirovljeni Nijemac, koji po pola godine provodi na svojoj jedrilici u Milni, ploveći po okolnim otocima. Divan je običaj kod ljudi koji jedre da ako se nađete na obali kad netko uplovljava, pomognete koliko možete da vez bude siguran, kako za plovilo tako i za sve članove posade. S Karlom smo imali zaista poseban tretman i zahvaljujemo mu na tome. To će sigurno imati posljedice na moju jedriličarsku budućnost, za koju se nadam da ću je imati.

Ubrzo nakon našeg pristajanja na obalu stigla je jedrilica naših prijatelja kojom smo trebali nastaviti plovidbu sljedećih sedam dana. Kažem prijatelji, iako te ljude jedva da smo i poznavali, barem većina nas, ali, nakon svega što smo prošli sigurna sam da riječ prijatelji nije olako korištena.

Svi sigurno vezani, sklopljena nova poznanstva, postavljene želje i spremna jedra. Avantura je otišla kuda je morala, a i mi smo.

Gorana Koporan

Ante Vukušić, nogometaš Kolubare iz Lazarevca

Puna igračka zrelost

Pomalo senzacionalno je ljetos odjeknula nogometna vijest da je nekadašnji *Hajdukov* prvotimac **Ante Vukušić** (2009. – 2012.) potpisao za momčad srpskog superligaša *Kolubaru* iz Lazarevca. U dosadašnjoj bogatoj profesionalnoj karijeri, pored »bilog dresa majstora s mora« u kojem je u 109 odigranih susreta postigao 47 pogodaka i stigao čak do reprezentacije Hrvatske, nosio je još klupske majice *Pescare* (Italija), *Lausanne* (Švicarska), *Beverena* (Belgija), *Greuter Furtha* (Njemačka), *Tosna* (Rusija), *Olimpije Grudziadz* (Poljska), *Krška* i *Olimpije* iz Ljubljane (Slovenija), te *FCSB* (Rumunjska). Raskoš svoga talenta »Sinjski dijamant«, kako ga je svojevremeno nazvala *hajdučka torcida*, odmah je pokazao i u novoj sredini gdje se već tri puta upisao u listu strijelaca. Kratak razgovor vodili smo prošle nedjelje, neposredno prije superligaškog susreta između *Spartaka* i *Kolubare*.

Kakvi su prvi dojmovi igranja u Kolubari?

Zbilja su dobri. Lijepo sam primljen od suigrača u momčadi i svojim dobrim igrama nastojim to uzvratiti na terenu.

Kako biste usporedili hrvatski i srpski prvenstveni nogomet?

Realno govoreći, ove dvije lige su najbolje na balkanskom prostoru i zbilja se igra najkvalitetniji nogomet. Konačno, i dobri europski rezultati najboljih momčadi, *Dinamo*, *Zvezde* i *Partizana* najbolje potvrđuju ovu činjenicu.

A kako gledate na svoje izravne rivale iz superligaških obrana koji Vas nastoje spriječiti u zabijanju golova u majici novoga kluba?

Liga je obimna i ima mnogo raznovrsnih momčadi i praktično još uvijek sagledavam njihovu realnu igračku jakost. Treba imati u vidu kako sam u Hrvatskoj igrao za *Hajduk*, jedan od dva najjača kluba u ligi, dok ovdje nastupam za *Kolubaru*, koja je momčad iz sredine tablice. Konkretno, igra se ozbiljan i kvalitetan nogomet i potrebno je uložiti maksimum da bi se postigao superligaški pogodak.

Bivšem hajdukovcu se jednostavno mora postaviti očekivano pitanje. Je li moguć povratak na Poljud?

Normalno je da mi je *Hajduk* često u mislima, a bilo je i nekoliko potencijalnih kombinacija za povratak tijekom proteklih godina, no nije se ništa dogodilo po tom pitanju. Ali, nikad ne reci nikad...

U proteklih deset godina igrali ste u brojnim momčadima iz nekoliko europskih država. Gdje ste se, poslije Hajduka, najbolje igrački osjećali?

Moram reći kako sam iz *Hajduka* otišao vrlo mlad, što je često otežavajući faktor u potpunoj sportskoj i životnoj prilagodbi. No, to je život profesionalnog nogometaša i bilo je raznovrsnih situacija. Izdvojio bih ipak svoje igre u majici ljubljanske *Olimpije* gdje sam postigao zbilja puno pogodaka i trebao napraviti taj konačni igrački iskorak, a

Reprezentacija

Ante Vukušić je igrao za U18, U19 i U21 reprezentaciju Hrvatske, a 2012. godine je pod vodstvom izbornika **Igora Štimca** upisao i jedan nastup za seniorsku vrstu u susretu protiv Švicarske.

onda je došla ta nesretna pandemija korone. Sve je stalo, blokiralo se. Što je tu je i važno je da sam zdrav i da mogu igrati.

Napadači u starijoj životnoj dobi stižu u punu zrelost i temeljem minulog rada i nogometnog iskustva postižu mnogo više na terenu.

Istina je da sam prošao tridesetu i da sam u dobroj životnoj i nogometnoj formi. U majici *Kolubare* nastojim pružiti maksimum u svakom susretu, nastojeći da postignem što više pogodaka.

S koliko biste prvenstvenih golova bili zadovoljni?

Ne opterećujem se s brojkama, neka ih bude koliko ih bude. Najvažnije je da momčad igra dobro i osvaja bodove, a moje dobre igre budu dio našeg zajedničkog uspjeha.

D. P.

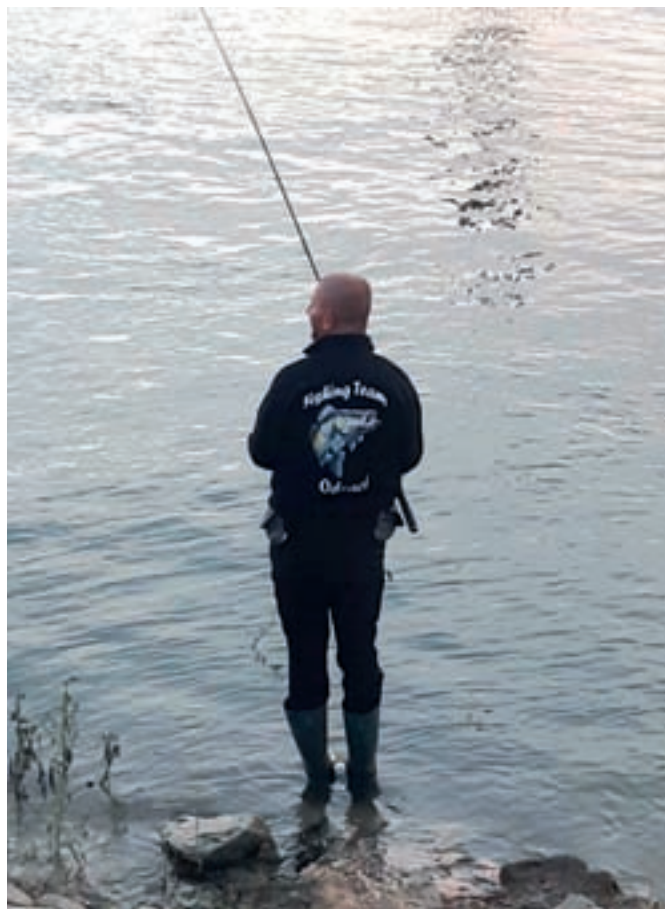
Smuđijada u Srijemskoj Mitrovici

Udruženje ribolovaca *Zlatna ribica* iz Srijemske Mitrovice organiziralo je 22. *Smuđijadu*, najstarije natjecanje u lovu smuđa umjetnim mamcima ne samo u Srbiji već i u okruženju. Na ovogodišnjoj *Smuđijadi*, koja je održana 15. listopada, natjecalo se 67 ribiča iz Srbije, Hrvatske, Slovenije, BiH, Bugarske i Mađarske. Oni su u vremenu od 15 do 21 sat pokušali uloviti smuđa, što je izuzetno teško, jer je njegovo stanište u dubinama rijeke pored raznih prepreka. *Smuđijada* se od samih početaka vodi načelima sportskog ribolova, pa se stoga svaka riba nakon mjerenja neozlijeđena vraća u vodu.

»Sava protječe kroz četiri zemlje i upravo ih ona spaja. Velika je razlika u veličini rijeke, vrstama ribe i samom ribolovu. Primjerice, u gornjem toku kroz Sloveniju, središnjem kroz Hrvatsku i BiH te u donjem kroz Srbiju. Upravo ovo čini Savu zanimljivom za ribolov i svi moramo upamtiti da uvijek netko živi nizvodno te svi moramo čuvati ne samo Savu već i ostale rijeke«, kaže natjecatelj **Alen Bara** iz Hrvatske.

Ovogodišnji pobjednici *Smuđijade* su **Vukašin Šijan** iz Srijemske Mitrovice s ulovom smuđa od 2,265 kilograma, **Petar Piperski** iz Beograda s ulovom smuđa od 1,735 kilograma i **Aleksandar Tubić** iz Bijeljine s ulovom smuđa od 1,575 kilograma. Pobjednici, kao i najstariji te najmlađi ribolovac, nagrađeni su vrijednim nagradama koje je osiguralo udruženje *Zlatna ribica* te sponzori iz Srbije i Hrvatske.

Sara Žurovski

POGLED S TRIBINA

Var

Svakom novom iole spornijom situacijom na nogometnim susretima postajemo, na određeni način, svojevršni taoci video tehnologije i dugog čekanja na nastavak igre. Od svog službenog uključivanja u regularni sustav svake utakmice VAR (Video assistant referee) je u velikoj mjeri preuzeo gotovo potpunu kontrolu sudaca i njihovih prvobitnih odluka. I danas se bez njega jednostavno ne može.

Sve je počelo 2016. godine nakon probne dozvole Međunarodnog odbora nogometnih saveza kada su prva testiranja vršena na susretima Druge MLS (SAD), da bi VAR bio službeno predstavljen široj javnosti na prijateljskom susretu Francuske i Italije. Uskoro je sustav počeo biti opće prihvaćen, a prva »prava« liga u kojoj je temeljito korišten bila je A liga Australije. U sljedeće dvije godine »video suci« su dobili svoje sobe u gotovo svim relevantnijim europskim ligama, da bi uvođenje VAR-a na Svjetskom prvenstvu u Rusiji 2018. godine u potpunosti

zapečatilo sudbinu slobodne sudačke procjene. Može se reći kako ona i danas još uvijek postoji, ali su njeni primjeri sve rjeđi i rjeđi.

U 1. HNL se VAR već nekoliko godina redovito koristi i konstantno smo svjedoci benefita ove napredne tehnologije što je u konačnici bio i osnovni cilj cijele digitalne inovacije. Konkretno govoreći, u 13. kolu, na susretu *Gorice* i *Hajduka*, itekako je bilo posla za suce pred monitorima. Sudac **Bel** je prvo dosudio penal za *Goricu* zbog navodnog igranja rukom štopera **Awaziema** i dodijelio mu je žuti karton. Nakon VAR kontrole kazneni udarac je posve ispravno poništen kao i žuti karton *Hajdukovom* igraču. U drugom poluvremenu VAR se nešto kasnije oglosio nakon akcije u kojoj je napadač *Splicana* **Biuk** oboren u kaznenom prostoru domaćina i nakon video provjere (Glavni sudac je također išao provjeriti sve pred monitorom) dosuđen je penal za *Hajduk* i izravni crveni karton braniču **Wagueu**. Konačno, kontroliran je i pobjednički gol *Hajduka*, jer su povučene crte potencijalnog zaleđa odlučivale o ispravnosti **Livajinog** zgoditka. Milimetri su presuđivali i gol je bio zbilja regularan.

D. P.

Narodne poslovice

- * Ciljevi su gorivo u peći dostignuća.
- * Nitko se ne obogati dok ne obogati druge.
- * U blagostanju se ne dime oltari.

Vicevi, šale...

- Ajmo na piće!
- Ne mogu, na dijete sam.
- Kakvoj dijete?
- Financijskoj.

Na gradilištu:

- Momak, što si završio od škole?
- Pravo...
- Odlično! Uzmi ova kolica i tjeraj pravo gore kod majstora!

Mudrolije

- * Čovjek nije tvorevina okolnosti, okolnosti su tvorevina čovjeka.
- * Svoje greške primite dostojanstveno, pa se one neće razlikovati od uspjeha.
- * Čovjek je gospodar riječi koje nije izgovorio, ali je rob onih riječi koje su mu izmakle.

Vremeplov – iz naše arhive

HKC Bunjevačko kolo, 2012.

Iz Ivković šora

Cine

Piše: Branko Ivković

Faljnjs, čeljadi. Jeto, ja malo sio odanit. Skupljam lišće po avliji već šurnjast dana, spada ko ludo s orasa. Ma nikako da pspada, a ova moja samo rondza. Veli: »Ded, ograbljicaj lišće i vako ne radiš ništa«. Ko da je meni lako, jedva hegucam, noge me bole ko sam vrag, rastu niki čukljenovi pa kad stanem nezgodno sve zvizde vidim. No, ne vridi kukat, što kazo Pere. Ako čovik kuka, još ga više osamare pa da vidiš. Niki dan sam išo kupit drva za ogriv. Tako mi i triba kad sam poništio bačin dračinjak. Sad daj sto eura za kubik, al taj njev kubik se samo tako zove. Borme tako uncucki poslažu pa jama na sve strane. E, dobro je kazo moj Đeno, plakaćemo mi za onim starim vrimenima. Jeto, na televiziji sam precednik divani da mliko mora bit po to, olaj po to, šećer i još kojišta po to. Ja ti u dućan, a kruc skoro dvared skuplji. Kadgod, dok je bila ona velika država, borme tog nije bilo. Ako je škatulja mašine bila dinar u Ljubjani, onda je morala bit dinar i u Skoplju. Jeste, borme! Ja kad sam očo u Skoplje služit vojni rok baš tako je bilo. A vid sad: odeš u jedan dućan u selu, po to, a odeš stotinjak koraka dalje a ono sasvim drukčija cina za istu stvar od istog proizvođača. To tako valjda sad mora u ovoj demokratiji. Kaže Josu niki dan da nam nije bilo dobro, a sad nam je bolje. Doduše, nemamo ni šta ložit a ni šta skoro ist al zato imamo svaki frtalj godine za čega glasat. Pa ondak imamo svakojake visti iz ovi emisija noćom di se samo svađaju i drpaju. A još možemo i za nji glasat priko ovi novi telefona. Dabome, za svaki taj glas nam odbiju stotinjak dinara. Doduše, to što oni tamo zabadavad spavaju, idu i piju i još dobiju debele nadnice plaća država iz naši poreza. Sad to zovu budžet, a tim telefonima ličimo i dicu koja moraju imat skupo inostrano ličenje jel ministari kažu da za taka ličenja nema novaca. A za te tamo noćne frajle što po njevom prandavom divanu ne bi čovik kazo ni da imaju dva razreda osnovne dabor-me da se ima novaca. Ma, kad se čovik bolje zamisli, smuti mu se život. I još kad vidim kako moja komšinca iz Ivković šora što ima petnajst cili iljada penzije svako jutro pišće dođe u dućan da kupi one stranačke novine da ne bi propuštila slučajno šta su politikuni s platom od dvisto iljada kazli, vidim po tim i dokleg će nam bit vako nikako. A da ne propuštim, ta ista gospoja kupuje kruc od juče jel je u po cine. Da se čovik lipo prikrsti livom rukom, jel nam je kandar sve očlo na livo. Veli mi rodo Josu, već vidim nerozan: »Ta šta bi ti, rodo, kojeg andraka? Ta ne vidiš da tebi nema ko tamo objasnit u cocijalnim koliko si godina privridio i kad možeš ić u penziju. Svi su taki zdravo pripamet-ni da znadu samo pritisnit puce i dat ti onu dugačku artiju što istira sokočalo al ne znadu ti pročitat šta na njoj piše«. Malkoc sam se zamislio pa mislim da je on u pravu. Nji su naučili samo pritisnit par pucadi, a nisu naučili kako rastolmačit. Neg, dosta mudrovanja. Idem grabit lišće. Zbogom, čeljadi moja.

Rič po rič

Kraljevstvo za kravu

Piše: Željko Šeremešić

Od kad sam se rodio nisam čuo još u naše kuće da se šta god nema. Za 'vi deset godina svega j' bilo jel je možda moralo bit. Za drugo nisam znao. Al evo već nekoliko dana, od srede majka sam spominje našu kravu a ja baš i ne razumim zašto, baš i dobro ni ne slušam pravo da kažem. A ona se sam priko cilog dana baš tafi. No, kako j' došla subota mal sam duže spavo, pa se još potrla prikobečivo po krevetu, čujem kako majka viče: »Evo baka Janja«. Ništa, već skačem ko opariti. Dižem se, sprimam, pa trč u stražnju sobu. One već posidale, a baka Janja divani kako se sve vraća unatrag. Kako j' kadgod davno jedan davo kraljevstvo za konja. »Moglo mu se ka' j' imo«, kaže. Kaže da bi ona sade dala sve, jednu njivu jel pun čardak kukuruza za kravu. Pa i više ako triba. U posljednje vrime stalno j' bisna kad divani, pa još i viče: »Došla snaja iz dućana niki dan, nema mlika. Pa tako dan za danem. I eto jutroske osvanilo mliko u dućanu, i to čeljadi moja poljko. Što poljko, al što j' skoro duplo skuplje od onog našeg što j' bilo a sade ga nema«. Bome i baka Manda bisna. Objašnjava kako ne zna šta će jist od kade nema mlika. Najbolje joj je kaže kad podrobit kruva u mliko pa još malo pošećeri. Kaže da onda ne mora ni žvakat jer nema zube već sam proguta. I palačinte se zaželjila napraviti, a brez mlika kasu ne volji. Pa će: »Eto, niki dan sam sanjala našu kravu Ružu, dojm ju pa pivam li pivam. Mliko štrca, pa sve pini. A Ruža će sve od dragosti muuuuu«. Strina Evči ni dugo tribalo. Ona mi više ne liči sam na političarku već i na kontraškinju. Uvijek šta god drugojačije, da ne kažem protiv divani. Pa će: »Čeljadi, žene, Marne dite naše, pa triba imat malo i strpljenja. Ne može to vlast, da ne kažem država oma, sam tako rešit. Al cigurno će bit i vratiće se mliko u dućan a vratiće se i stare cine. Ako kogot to može napraviti, onda j' to cigurno naša vlast«. Baka Marica, koja j' uvijek najsumnjičavija a i najviše smušita, kaže da j' i ona požalila što su prodali njevu kravu Pigavu. Kaže da j' Pigava davala mlika za dvije kuće i to sa mlogo čeljadi. Al bome kaže i: »Kako čujem na 'nom televizoru i kako narod divani svi spominju da mlika nema a niko ne spominje kako krava nema. Niko ne divani kako su i zašto nestale krave i kako nam je postalo bolje kupovat mliko nek da skoro svaka kuća ima kravu i friško mliko. Pa još može ono što j' više neg što triba može lipo prodat«. Vidim baka Tonku uvatili, ne zna šta će kazat. Čo sam kako majka divani da jedino oni i još jedni imu u selu za pomuzit. Što za pomuzit, al ni kravu već kozu. Naštudirala baka Tonka pa će: »Eto, mi imamo za pomuzit, al ni kravu već kozu ko što znate. A to mliko nam dođe ko lik za dicu. Za velike ga i nema. Eto ispadne da j' mliko sade ko lik i za velike. Ispadne da sade nema i krave ni za lik. A i ja sam voljila malo podrobit kruva u mliko pa još mal-kice i meda dodat«. Vidim došo i ja na red da šta god kažem. No, srića što mi spalo na pamet šta god odviše pametno: »Eto, kako ja vidim i slušam krava nema, mlika nema, pa se čudim i u sebe pitam kaka j to naša država brez krava. Sve se bojim kazat što j' rekla baka Janja ko da b' mi danaske dali ipak i državu, makar malu, da svako ima jednu kravu. Vidim baka Jasnja sam što ne skoči do plafona«.

U NEKOLIKO SLIKA

Zahvala za plodove zemlje
u crkvi Uskrsnuća Isusovog u Subotici

REZANCI s kupusom

Postoji više tradicijskih jela koja se u Sotu pripremaju desetljećima, a koja su i danas ostala sastavni dio njihove trpeze. O nekima smo već pisali, a za ovotjedni recept smo odabrali domaće rezance s kupusom. Zbog svog specifičnog okusa, kaloričnosti i brzog načina pripreme, ovo jelo je u Sotu postalo jedno od omiljenijih. Soćanke ga često pripremaju i u vrijeme sezonskih radova kada zbog posla u polju nemaju dovoljno vremena posvetiti se pripremi jela koja zahtijevaju duži boravak u kuhinji. Također, ovo jelo se često priprema i u vrijeme posta, kada se za njegovu pripremu umjesto masti koristi ulje. Osim s kupusom, rezanci se mogu pripremiti i s krumpirom i crvenom začinskom paprikom i s jajima. U svim varijantama pripreme poslužuju se domaći široki rezanci koje domaćice same prave. Za ovotjedni recept kao sugovornicu smo odabrali **Suzanu Boldiš** iz Sota.

U vrijeme sezonskih radova u polju, kada je cijela obitelj odsutna od kuće do večernjih sati, domaćice

nisu mogle ništa drugo nego pripremati jela koja nisu zahtijevala dugo pripremanje. Žene su često kopale za nadnicu, radile u vinogradima, a po povratku kući osim kuhanja, odabrale su i druge kućanske poslove. Osim toga, nekada se i siromašnije živjelo i nije se imalo mogućnosti svakodnevno pripremati meso. Domaćice su sijale povrće, gajile piliće, imale domaćih jaja i brašna i od onih sastojaka koje su imale uvijek su mogle pripremiti neko jelo. U kućanstvu Suzane Boldiš i danas se pripremaju tradicijska jela, i ona s mesom i ona bez njega. Naučila ih je pripremati najprije od svoje bake, zatim od majke, a kasnije kada se udala, od svekrve. Rezanci s kupusom su i danas jedno od omiljenijih jela njenih članova obitelji.

»Volim kuhati različita jela, a tradicijska najviše. Podsjećaju me na djetinjstvo kada sam često provodila vrijeme s bakom u kuhinji pomažući joj. Neke od recepata sam zapamtila, a budući da su se ta jela nastavila pripremati i kasnije i kada sam se udala, rado su ih prihvatili i

moji ukućani i danas moji unuci kojima rado ispunjavam želje. Jedno od njima dragih jela su i rezanci s kupusom. Pripremaju se uglavnom slani, ali ih moja djeca i ja volimo slatke. Uglavnom ih pravim jednom tjedno, a uz njih i rezance s krumpirom i juhu od rajčica. Kalorično je, a i djeca ih vole, pogotovo što su rezanci domaći, što im i daje starinski tradicionalni okus«, kaže naša sugovornica.

Priprema samog jela, točnije rezanja i pirjanja kupusa ne traje dugo, ali zato priprema rezanaca traje. No, vrsnim domaćicama to ne predstavlja problem, jer im je dugogodišnja njihova priprema sada već postala rutina i ne mogu zamisliti pripremiti jela s kupovnim rezancima.

Sastojci:

jedna glavica kupusa
sol
žlica masti
šećer po želji

Priprema:

Glavicu kupusa izrezati, staviti u zdjelu i posoliti po ukusu. Ostaviti kupus da odstoji, upije sol i omekša. Zatim ga ocijediti od vode. U međuvremenu u tavu staviti žlicu masti (ili ulja), zagrijati i pirjati kupus. Kad porumeni, maknuti s vatre. U tavu zatim staviti domaće široke rezance, po želji dodati soli, papra ili šećera i promiješati.

Domaći široki rezanci

Sastojci:

domaća jaja
brašno
sol
voda

Priprema:

Domaći rezanci rade se od bijelog brašna i moraju biti tvrde zamiješeni. Kada se svi sastojci sjedine, potrebno je da se tijesto odmara oko 15 minuta. Zatim se od tijesta oblikuju jufke, nakon čega se razvijaju valjkom za tijesto debljine oko 3-4 mm. Razvijeni listovi se zatim omotaju oko valjka za tijesto, prepolove se i režu ručno nožem. Rezanci se ne suše nego se odmah kuhaju u vodi. Spuštaju se u kipuću vodu i kuhaju se dok ne isplivaju na površinu. Zatim će procijede u cjedilu i isperu hladnom vodom. Nakon toga se rezanci stavljaju na zagrijanu mast, da se ne slijepe. Zatim se rezanci pomiješaju s kupusom, a po želji, ukoliko ih ukućani vole slatke, mogu u tanjur staviti šećer.

KuHaR tradicijskih jela pripremamo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

5+Plus**Paket
SIGURNOSTI**

za samo

3.600 RSD**GODIŠNJE****Osiguranje
drugačije od svih**

Opres u vožnji i briga o automobilu i ljudima u njemu nekada nisu dovoljni da nas zaštite od nepredviđenih okolnosti na putu.

Zato Milenijum osiguranje u svojoj ponudi ima polisu koja pokriva najčešće rizike po automobil i lica u njemu, a omogućava Vam da **jednom polisom obezbedite sebe, svoj automobil i druge putnike u njemu.**

Polisa Paket 5+ predstavlja paket sigurnosti, a za samo **3.600RSD** godišnje dobijate osiguranje od sledećih rizika:

1. Lom stakala na vozilu
2. Osiguranje lica u vozilu
3. Zamensko vozilo
4. Troškovi pomoći na putu
5. Prirodni rizici
(oluja, grom, grad, snežna lavina i poplava)

MILENIJUM[®]
OSIGURANJEwww.mios.rs
011/ 715 23 00**RADIO MARIJA**

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

ILI-ILI**AKCIJA**Priključenje **BESPLATNO**

- + Birate između:
- 6 meseci po **1 dinar** ili
 - 12 meseci sa **50% popusta**

**Astra
Telekom**

011 44 22 009

HRVAT(ICA) HRVATSKI JEZIK RIMOKATOLIK

@znamtkosam

@znamtkosam